

Theme:
**Preservation of cultural heritage
and nature sites - and inclusion
in modern environment**

Kultūras ministrija

**Michael J. Fuller-Gee Dip LA, MA (urban design),
MNLA**

Town Planner, Arendal, Norway

Associate professor University of Agder, Norway

Preservation and development of cultural heritage?

The goal:

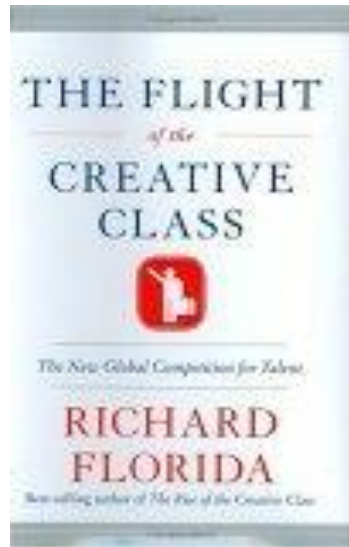
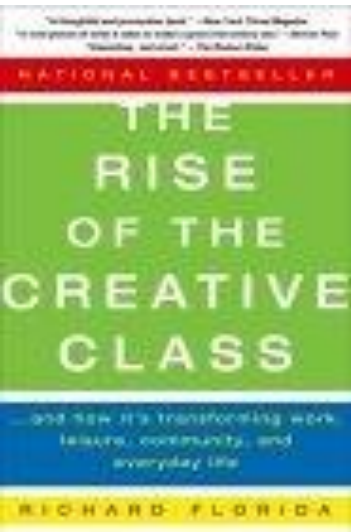
Renewing and developing buildings and
spaces for the use of people –
and enabling **people to use the buildings
and communities**

Successful places:

Why are they so popular?

And what must other towns and villages have to do to be attractive?

“The Creative Class move to Successful Cities”: Richard Florida

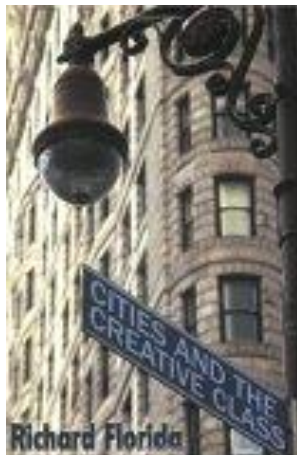

Two important reasons:

1. The aesthetics of the place.
How it looks. "Image"

2. Their – our - ability to express
ourselves.

3. Heritage and identity

Tolerance, Talent, Technology and Territory

These *places*
are open and
tolerant...

...to people and
exciting
architecture

The centre of our towns and villages
are meeting places for everyone

Life – Room - Buildings

Meeting places indoors and outdoors

an

What is more important
Sport or social activities?

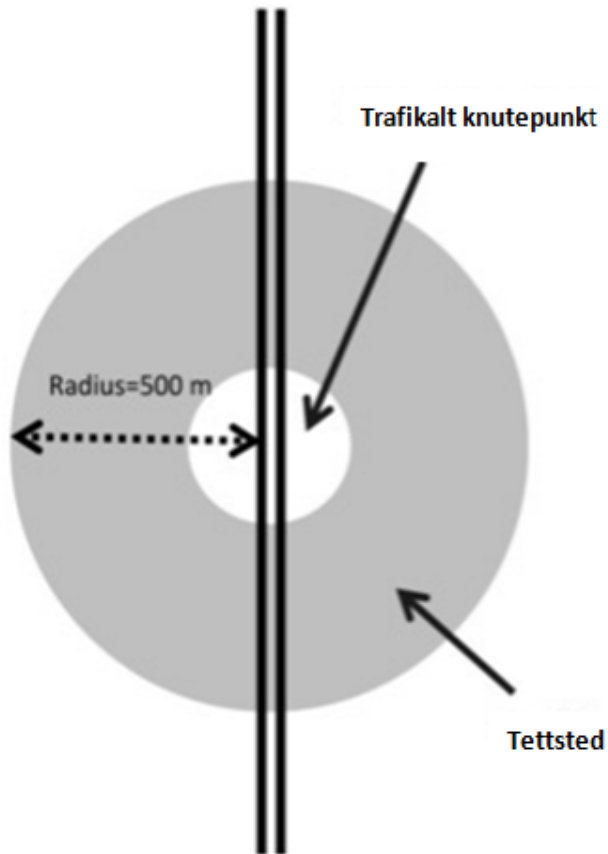
“Human beings seek happiness
above ALL else”.

Aristotle

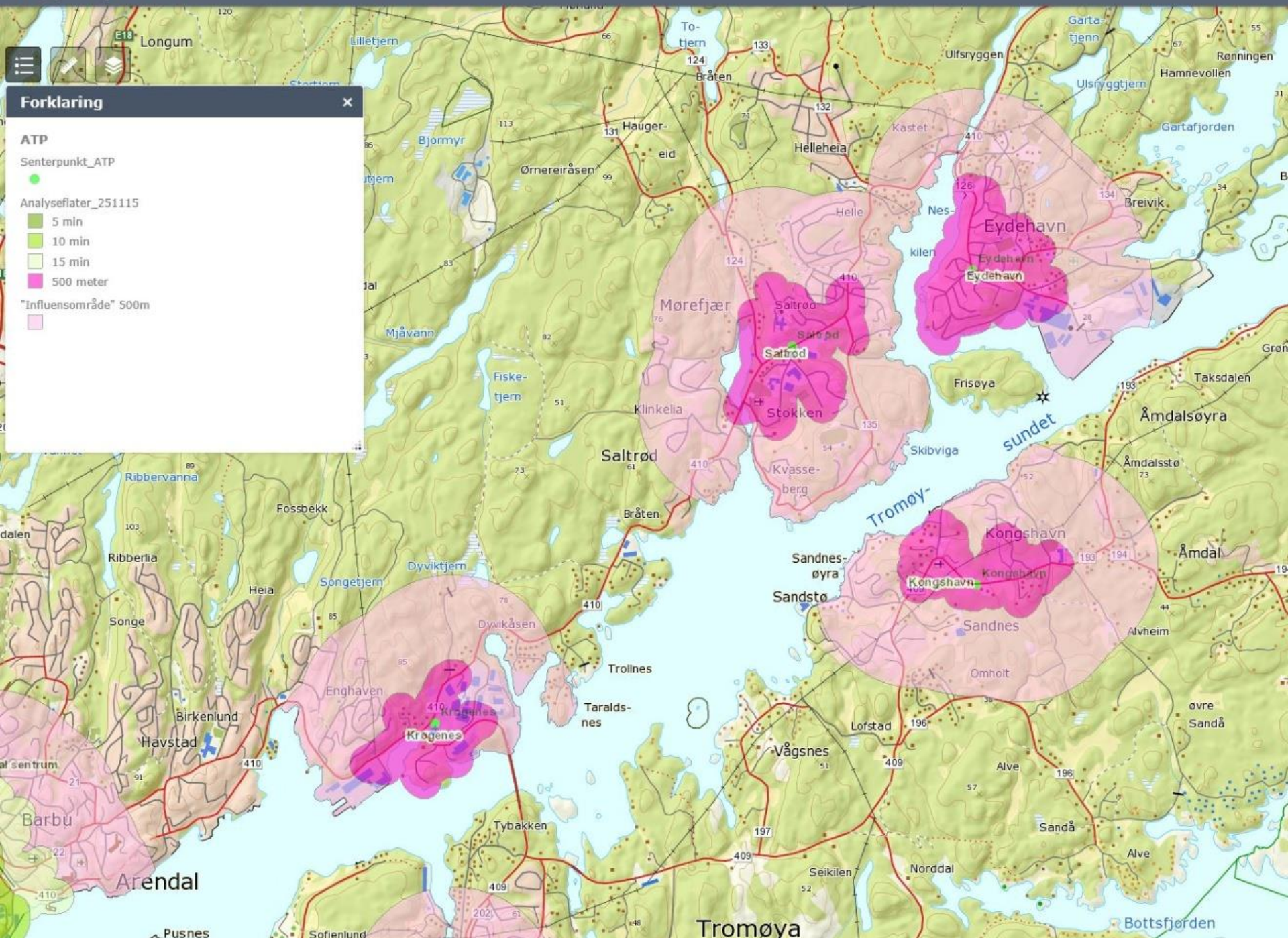
'Village planning': Walking distances between shops, schools, kindergardens, offices and houses.

Walking distances – 500m from bus and main traffic route:

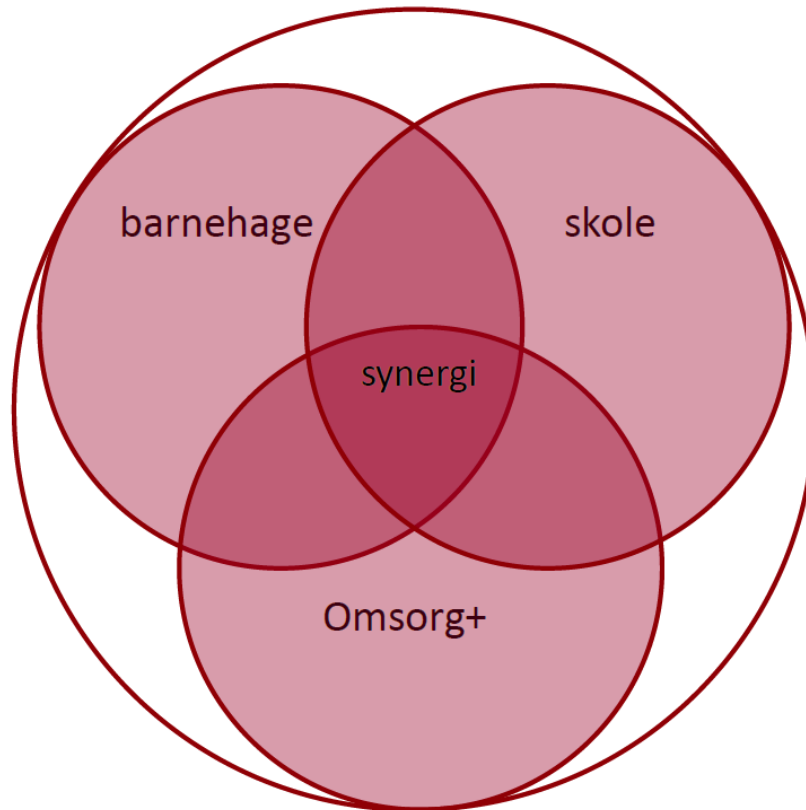

- Møteplasser; handel, service, kultur, skole
- Rekreasjon
- Infrastruktur
- Estetikk/kvalitet/trivelige omgivelser

SYNERGY BETWEEN BUILDINGS – IDEALLY ”UNDER THE SAME ROOF”

.....da må vi tenke nytt

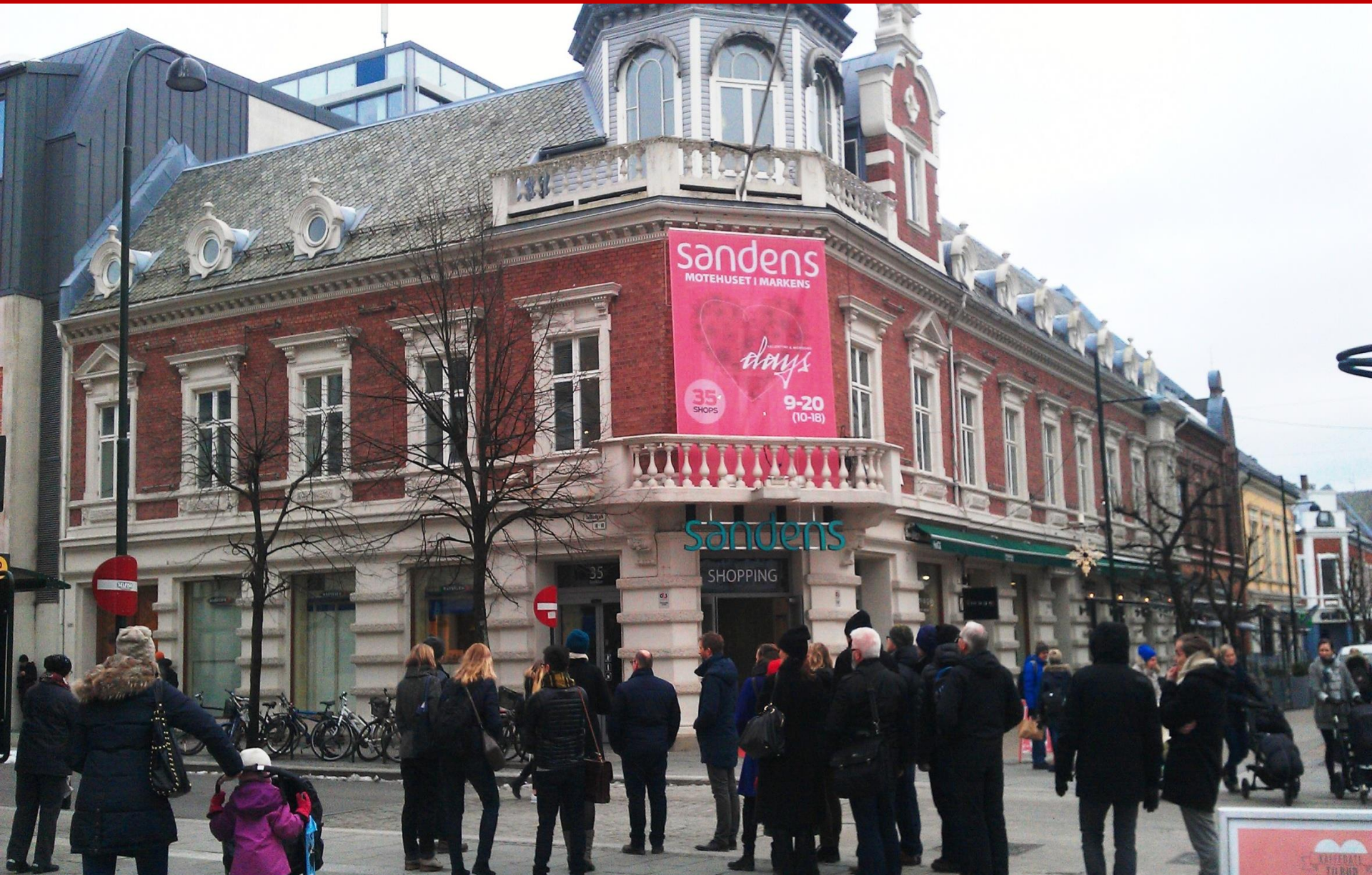
New buildings in historic areas.....

Destruction or sensitive development....

Sandens shopping centre, Kristiansand

- 35 shops

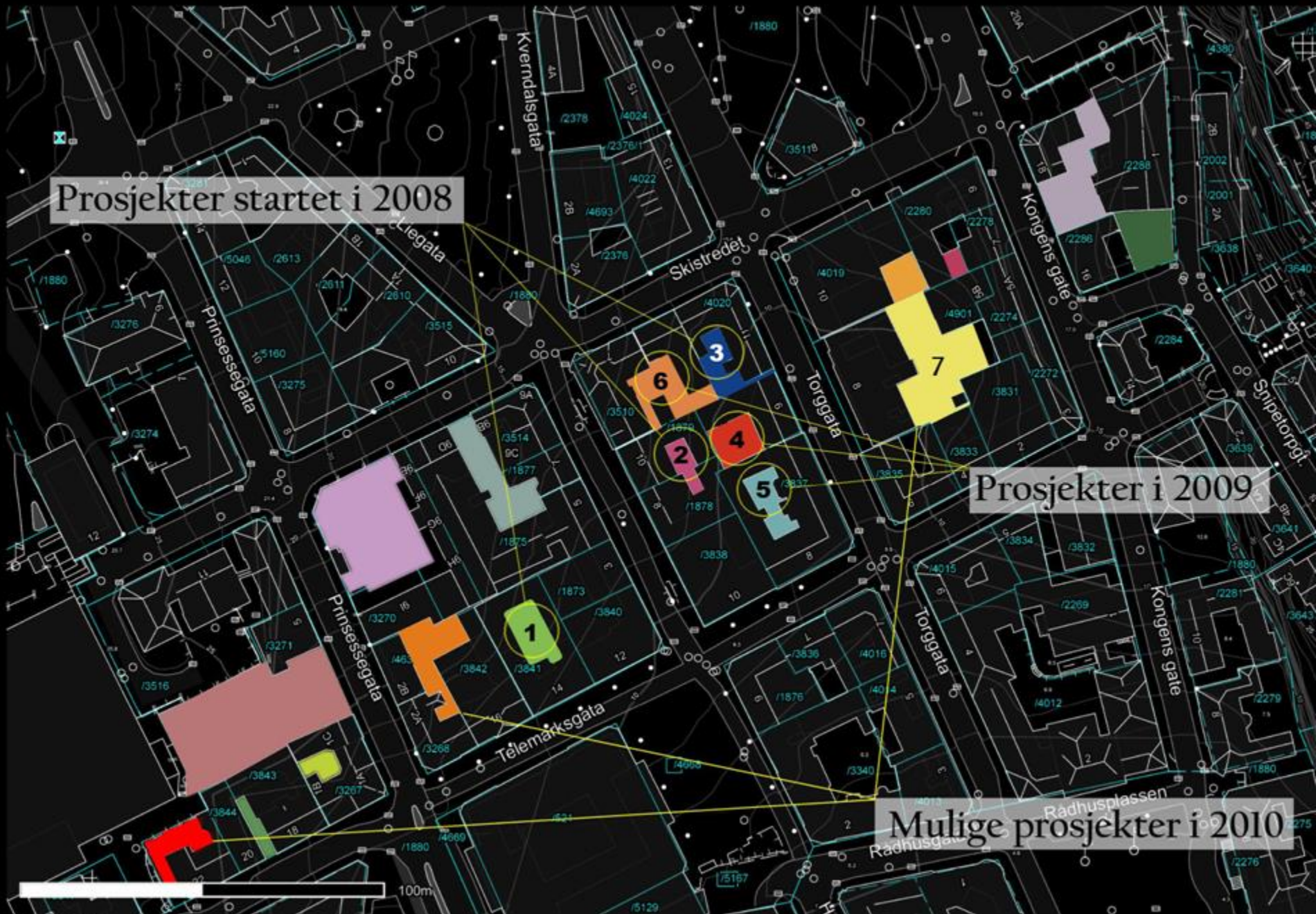

Prosjekter startet i 2008

Prosjekter i 2009

Mulige prosjekter i 2010

13. mar. 2017 24

Telemarksgata 14 - før

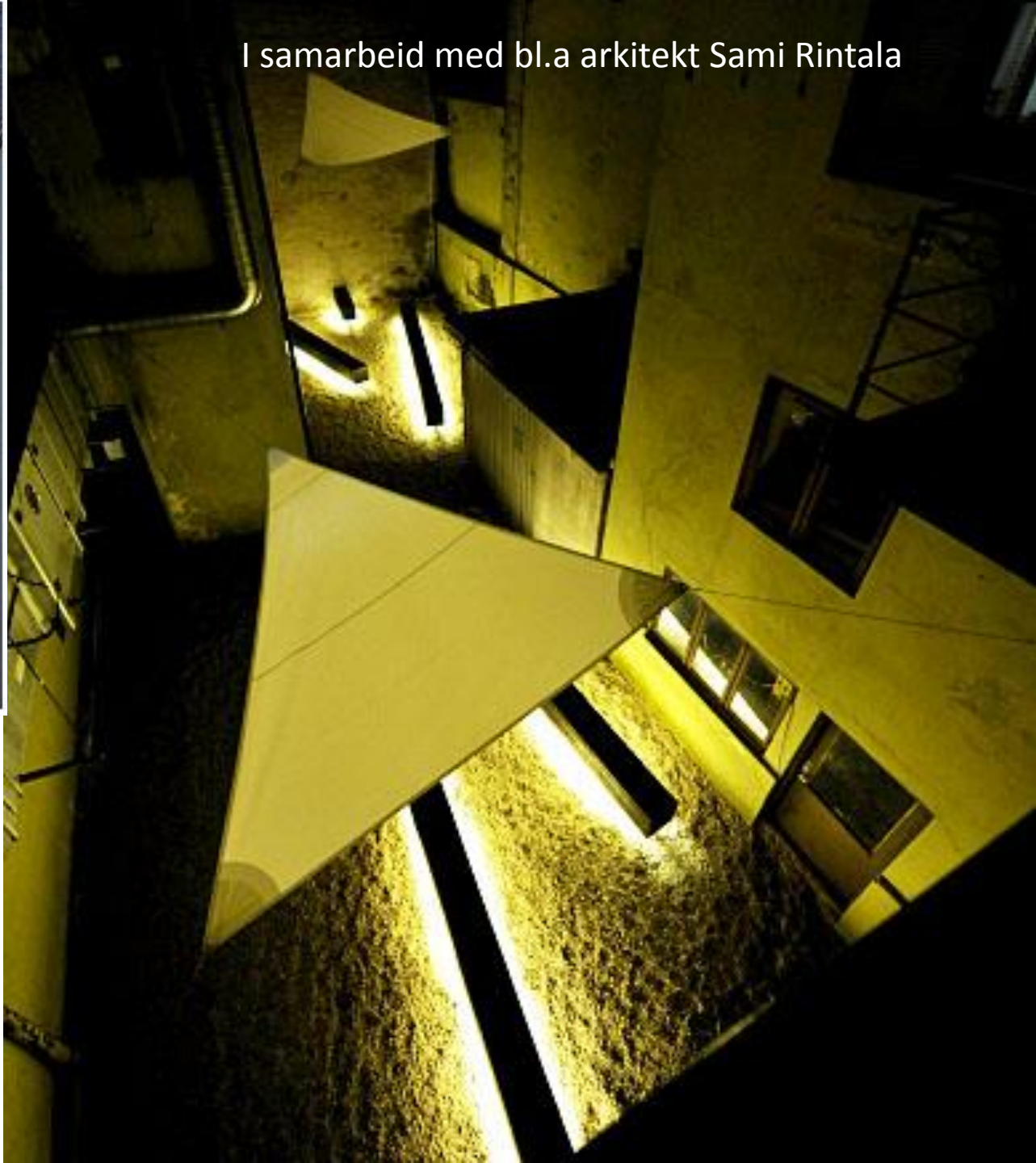
13. mar. 2017 25

Telemarksgata 14 - etter

I samarbeid med bl.a arkitekt Sami Rintala

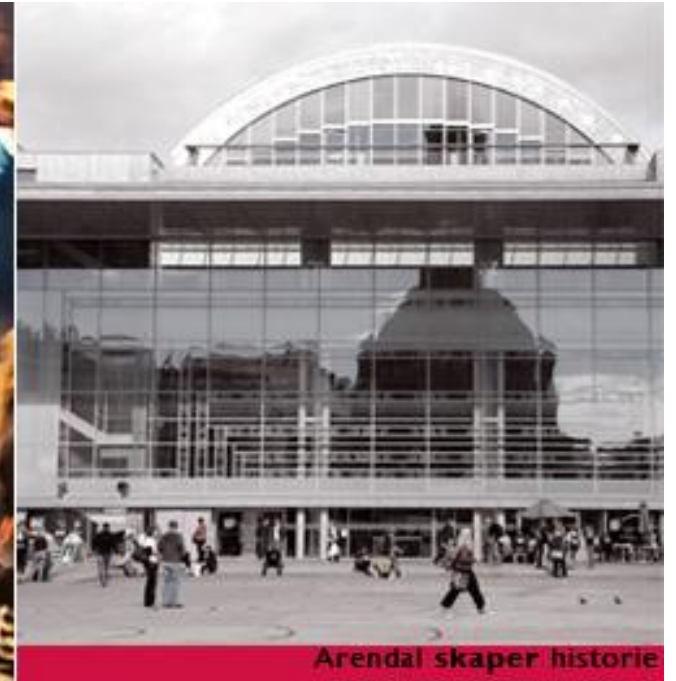

Tromsø – Norway's best library 2009

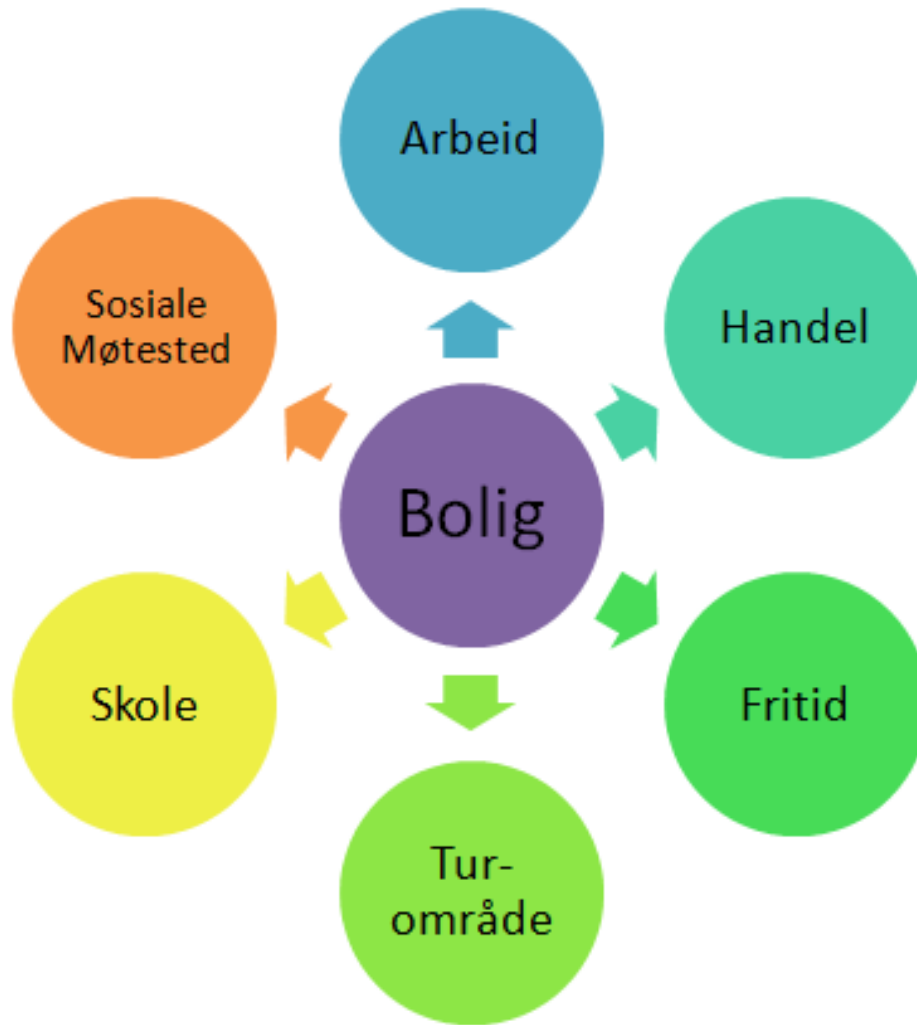
Arendal Town Plan 2023

Goal for the Town Plan

- A LOT more people living, working and playing in the centre – and the centres of our local communities (“Villages”)
- A LOT more people visiting these centres to shop, work and recreate there.
- Creating “Critical Mass” through synergy and quality of shops, services and entertainment.

Walking distances to everything from where you live

Arendal centre until 1947

Arendal centre 2003

Arendal centre from 2005

Arendal Town Hall and culture house 2005

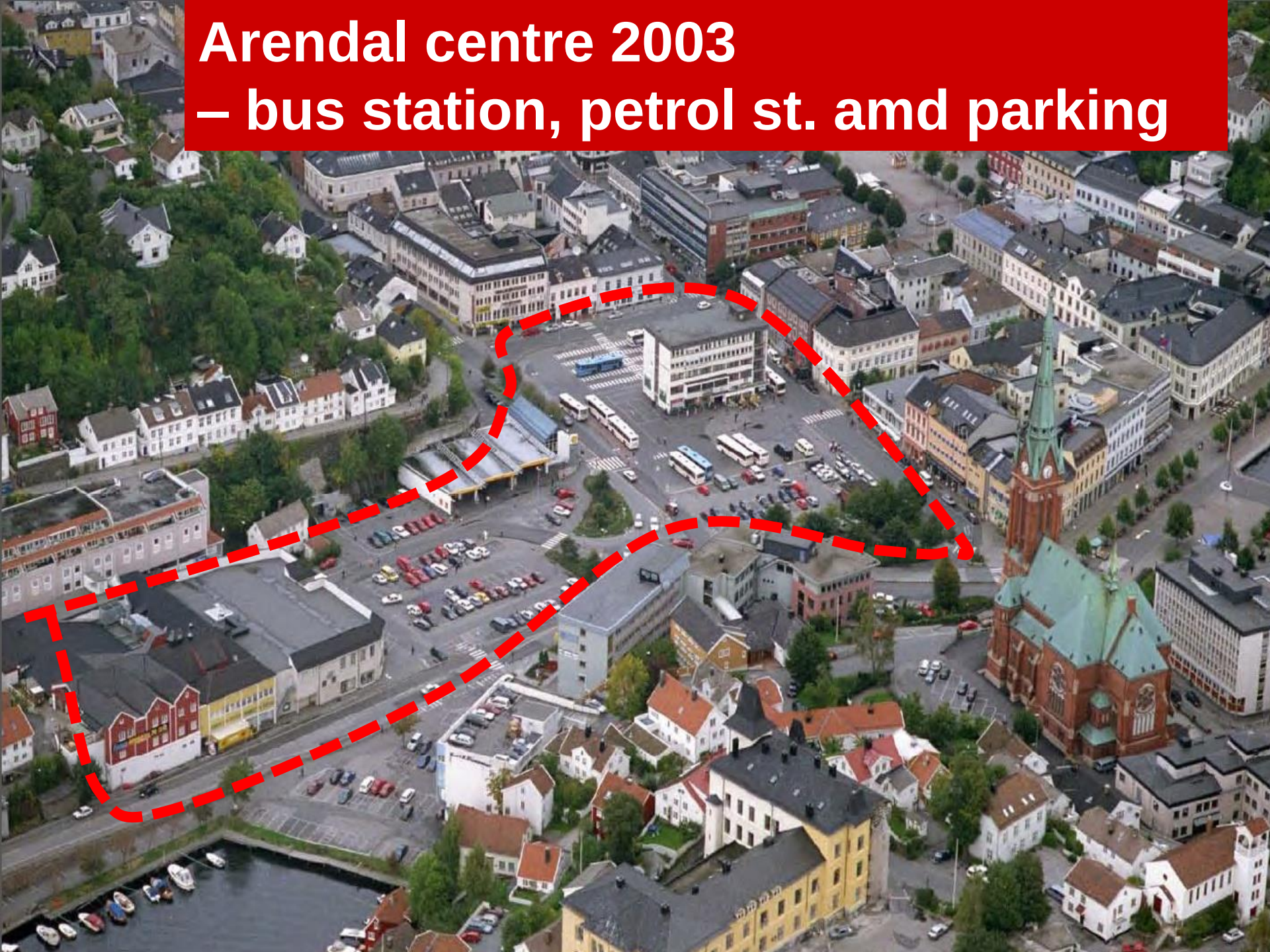

Arendal 2003

Arendal centre 2003

– bus station, petrol st. and parking

Kultur- &
Rådhus

Amfi Arena

100 flats and 70 shops

Fra 28 kvm – 120 kvm

CLAS DELEGN

Kid
MEN
-nile

ALL INFORMATION

7

dpc

1/2 P

799

ME

Kvikk-Baren

TUKISTINFORMATION

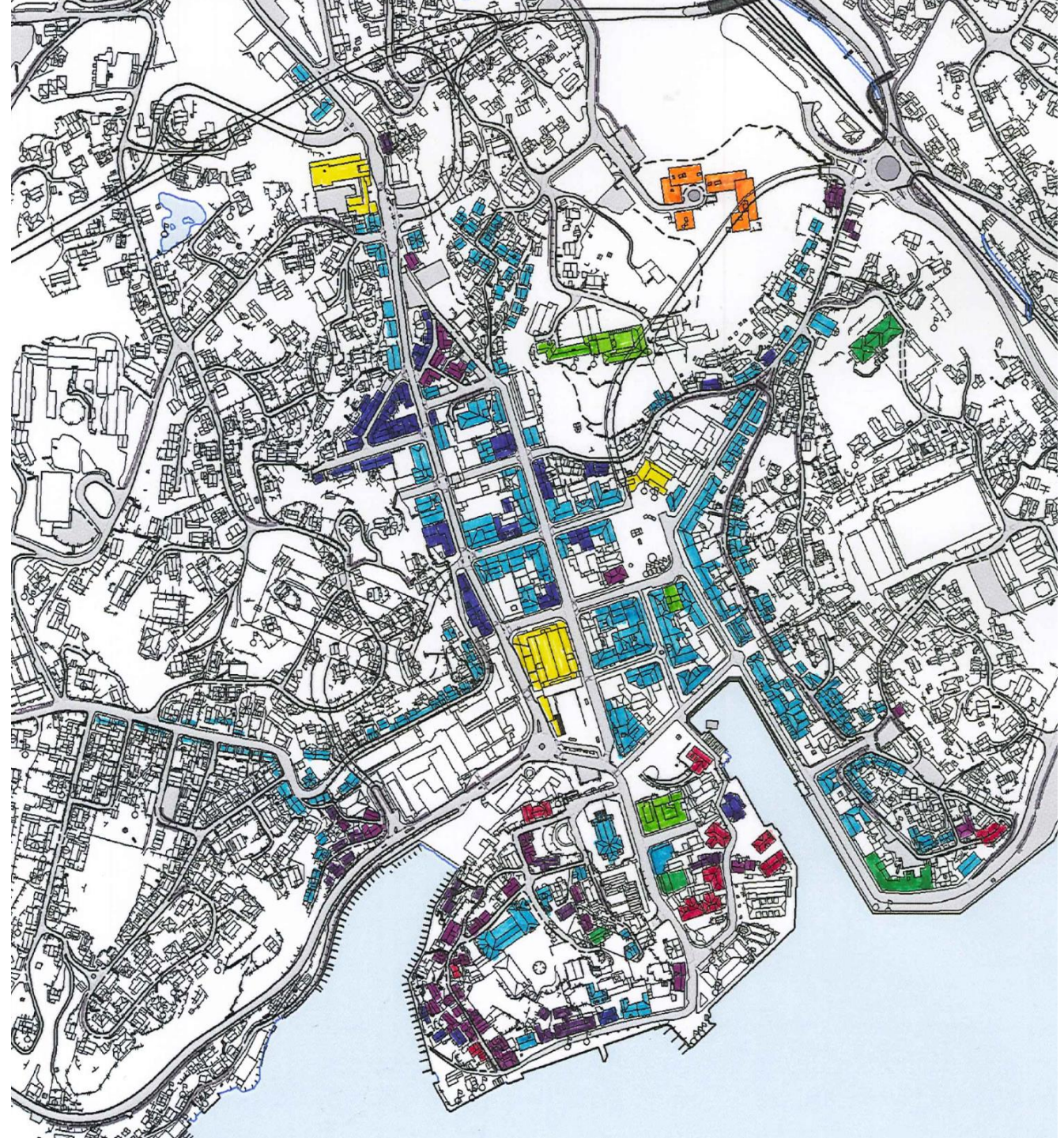
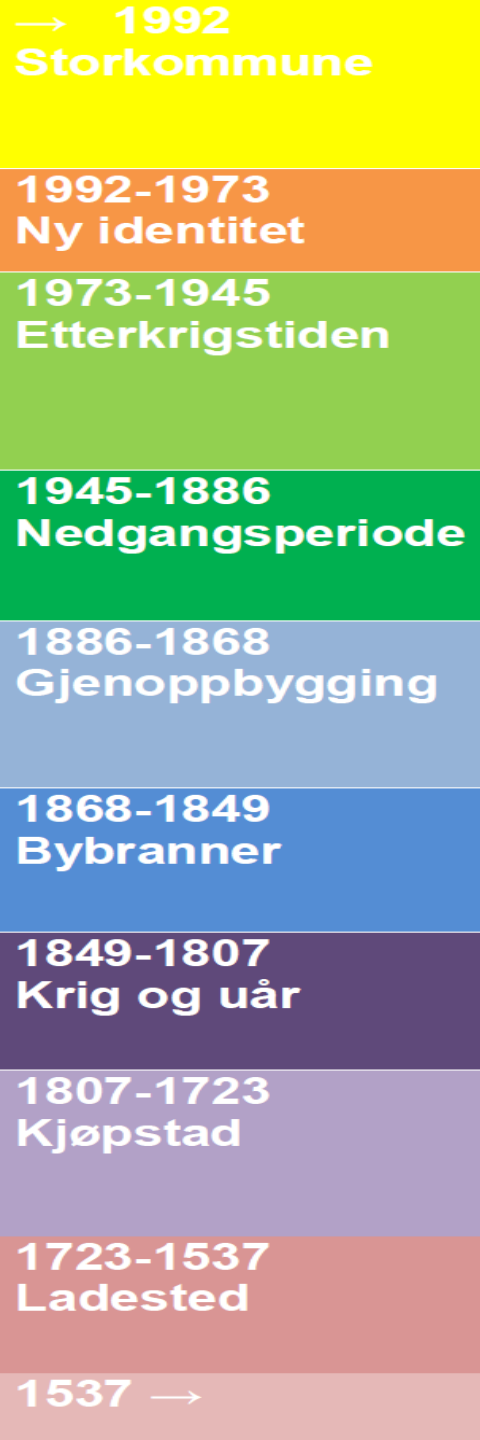

Parking “in the mountains”

- 550 new 2012
- A total of 2 000 – so far

New building fitting into the old?

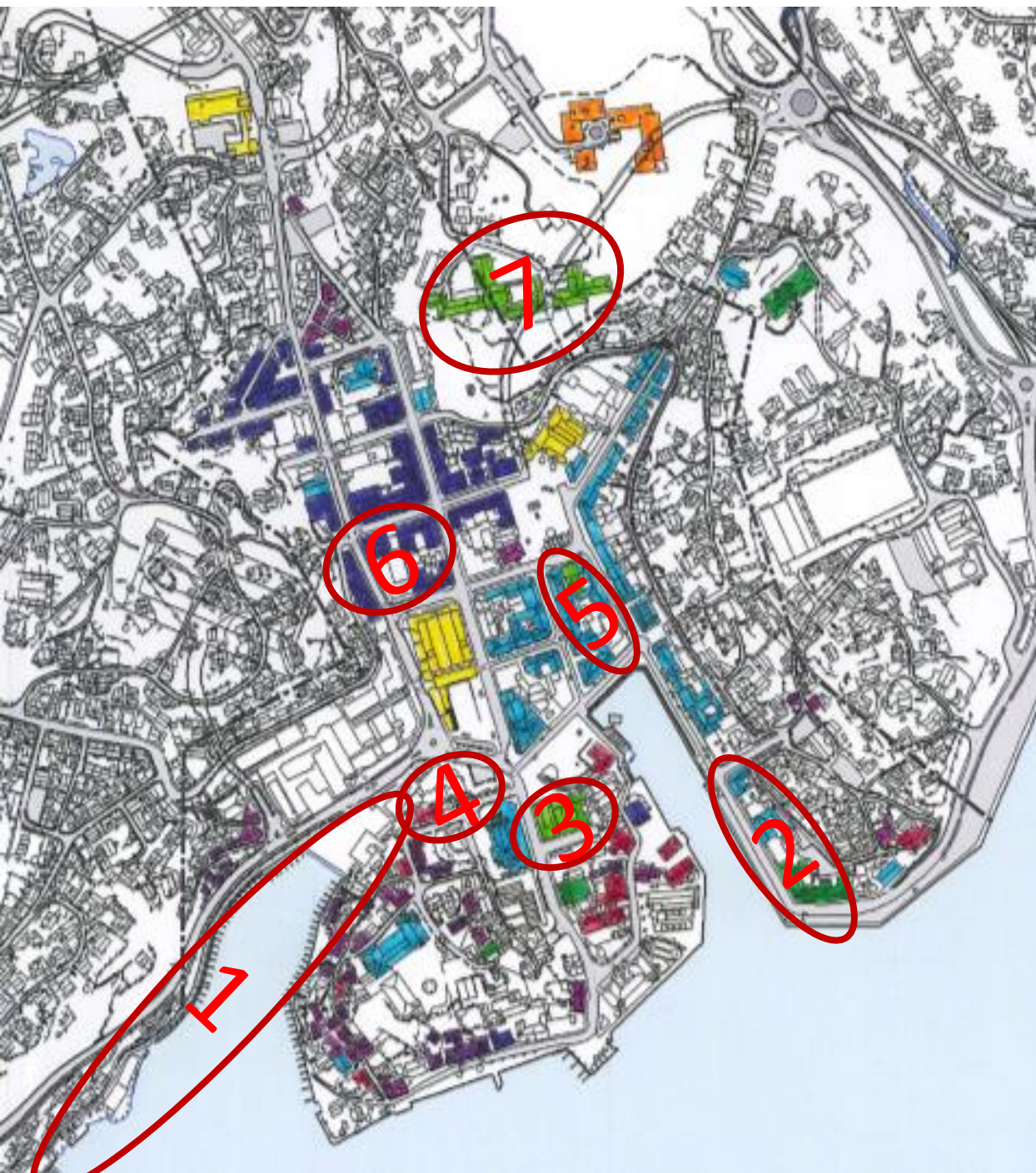

BOLIG

NÆRING

Respect for the existing?

Projects 2017

1. Kittelsbukt
m/P.hus
Tyholmen,
kanal
2. Grandgården
m/ytre
Langbrygga
3. Statens Hus
m/Kanalplassen
4. Sparebanken
Sør m/kanal
5. VGS, Lassens
hage
6. Torvet, Strand
gt

Ingen innsigelse mot Grand-høyde

Utbygger vil gjerne ha seks etasjer på ombygget Grandgården. Politikerne i Arendal har sagt maks fem. Fylkesrådmannen mente fire er nok og ville reise innsigelse mot fasaden. Men fylkespolitikere vil ikke blande seg.

VIDAR FLØDE

vlfi@agderposten.no 977 07 707

Det er Einar Johnsens Eieendomsselskap as som har presentert planene for riving av et av de mest iøynefallende byggene i Arendal bysentrum – for å bygge det opp igjen i et formspråk som matcher dagens bygg. I stedet for dagens forgrenings- og kontorlokaler, ønsker utbygger bare å beholde i nærings i 1 etasje, mens de øvrige etasjene kan romme opp til 30 leiligheter.

Foreslår seks etasjer

Da Johnsen-familien presenterte planene i fjor, gikk disse ut på å reise et nybygg på hele seks etasjer – der de to øverste er

«Fasaden ivaretar ikke områdets miljøkvaliteter»

tenkt litt tilbaketrukket fra gesimsstoppen over fjerde etasje, som angir dagens høyde. Det er dette nivået som bygges opp, og

4, 5 ELLER 6 ETC?: Øverst de nye skissene for Grandgården gjenoppbygget som leilighetsgård i 6 etg. Under slik den ser ut i dag. Fylkesrådmannen mener 4 etg burde være maks. **SKISSE/MONTASJE: RAMBØLL**

området omfatter en bilpark og områdets miljøkvaliteter. Dette

Eksisterende bygg sett fra Tyholmen

8120245_140520 - Grakas AS

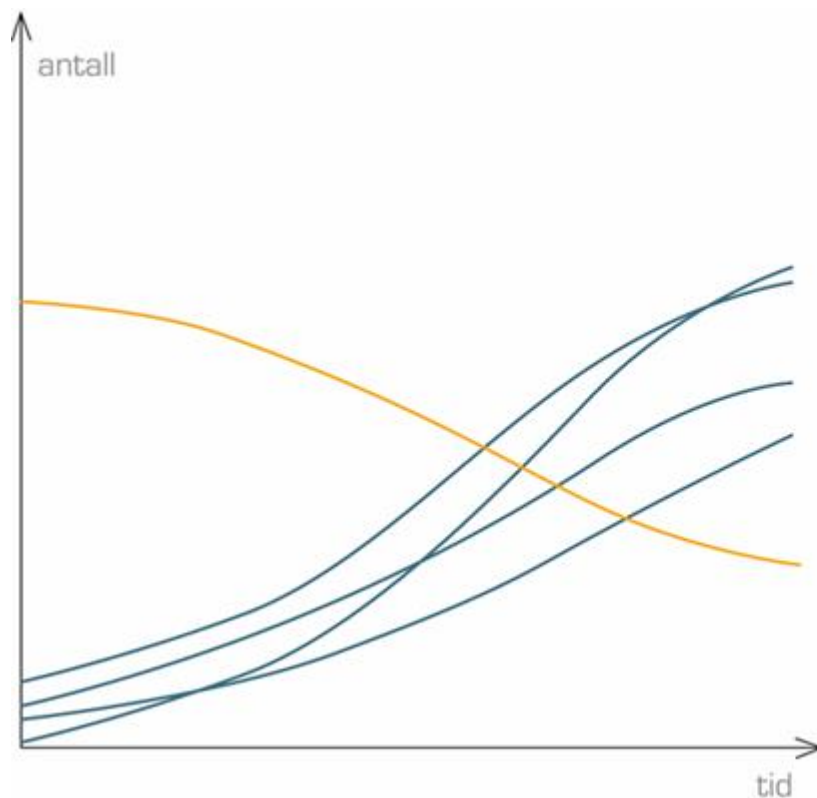
Mulighetsstudie Grandgården

RAMBOLL

Fotomontasje fra Tyholmen

1 person lives ALONE in 40 % of all houses in Norway

Nye livsmønstre
i mere temporære
boligsituasjoner.

Mor, far og 2,5 barn
fastboende.

Many, MANY more pensionists

Seville, Spania

Bodil (84) was sent home to her husband (90) who is in a wheelchair

Arendal husmorskole,

2013 (built in 1976)

Arendal husmorskole, 2015

26 flats – from 55 til 111 kvm + Guesteroom

Nedre Eiker Kommune
– trygghet og samhold

Å bygge noe nytt er en mulighet..

1. etasje: Br.areal 2.320 m² Nto areal 2.272 m². Svømmehall utgjør 448

2. etasje: Br.areal 1.902 m² Nto.areal 1.780 m²

Kjeller: Br.areal 390 m², Nto.areal 340 m² (svømmehall disponerer 136 m²)

Nedre Eiker Kommune
– trygghet og samhold

Blekkspruten svømmehall på Bråta holder
88 kurs pr. uke

til lands og til vanns...

Nedre Eiker Kommune
– trygghet og samhold

Pub på kveldstid - for hele bygda

Flott danse-
musikk må til!

Vi har vært på
Norge Rundt
med temaet
"Jakten på den
gode følelsen"

Alle band spiller
gratis til dans!

Nedre Eiker Kommune

– trygghet og samhold

Bråta Cafe' er åpen for alle

Et naturlig
samlingspunkt
for folk i alle aldre

Nedre Eiker Kommune

– trygghet og samhold

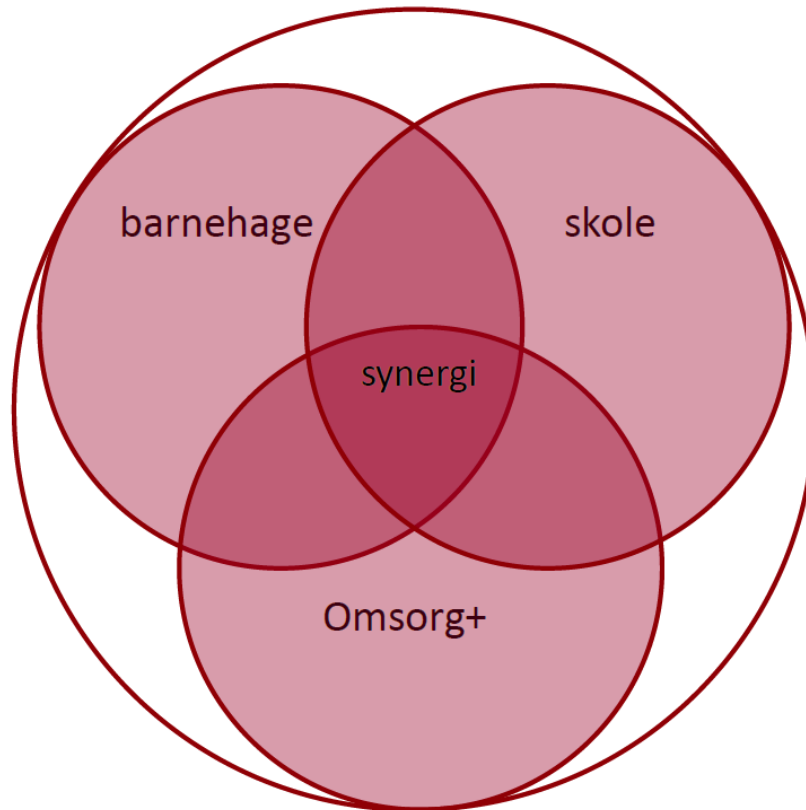
Bråta er et generasjonssenter..

Datakurs i regi av elever fra ungdomsskolen

SYNERGY BETWEEN BUILDINGS – IDEALLY ”UNDER THE SAME ROOF”

.....da må vi tenke nytt

**Old barn
buildings that
should be
renewed and
restored to
housing**

Vegårshei: 12. januar 2009

«20 new flats in old barns» in Myra sentrum.

Tvedestrandsposten

3 flats in this old rotten barn?

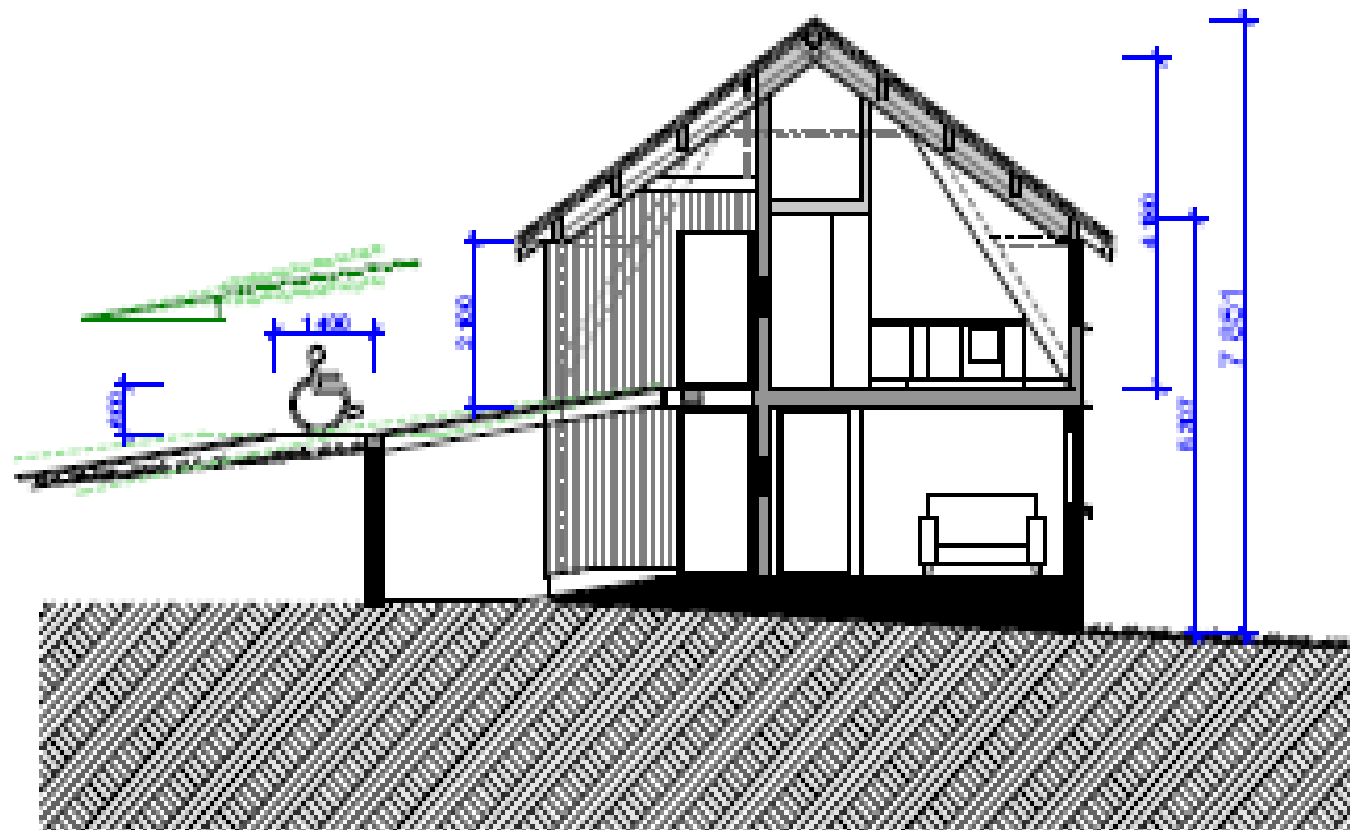
- Husbanken og «Den levende bygda» støtter plan om å bygge leiligheter i en låve i Myra sentrum.
- Den falleferdige låvebygningen i sentrum av Myra skal fortsatt se ut som en låve, men likevel romme tre moderne leiligheter. Eierne Håkon og Einar Stebekk har fått Husbanken med på å lage et ganske unikt «låveprosjekt», som de satser på å realisere neste år.

22.01.2008

Tvedestrandsposten

Snitt A-A'

Trivsel: Tordis Bråten, Ida Stormyr og Ingeborg Smeland er godt fornøyd med å bo i den gjennomlyste leiligheten i Myra. Her kan de høre sin leilighet. (Foto: Øyvind K. Damsli)

Ikke fjøs lenger: Tordis Bråten har fått en fin og koselig stue. Her er det ikke mye som minner om et fjøs lenger.

Gammel hjelle: Denne gamle hjellen i leiligheten til Ingeborg Smeland ligger akkurat slik den lå på låven.

På «låven» sitter damene

- Du er heldig som har fått hele fjøset, sier Ida Stormyr til Tordis Bråten. Selv bor Ida i kornløa, mens Ingeborg Smeland bor i høyløa. De tre damene trives alle i den fine låven i Myra på Vegårshei.

Fjøsinduen: Murene i det gamle fjøset er bevart, og vindustene er de samme. Tordis kjører fortsatt bil, og har bilen stående på utsiden av leiligheten.

I fjor var dette en falleferdig leilighet, med et stort hull i taket. Men på grunn av den spesielle leilighetsformen i sentrum av Myra, var dette lille gårdsbruket fredet av Vegårshei kommune. Eierne, Håkon og Einar Stebbek, fikk derfor ikke lov til å rive bygningen helt ned.

Skulle den bygges om til leiligheter måtte noe av bygning-

en bevares, og den måtte restaureres slik at den utvendig så ut som en låve.

Tre leiligheter

Nå er låven bygd om til tre moderne og grøne leiligheter. En

på drøyt 70 kvadratmeter i det gamle fjøset i 1. etasje, og to leiligheter på ca. 35 kv. i de tidligere løene, med inngang fra låvebrua.

Det er veldig lite som minner om fjøs i den hjemme-

kelige leiligheten til Tordis Bråten. Det eneste måtte være at vinduene i stua er forholdsvis små. Ved ombyggingen måtte det brukes samme type vinduer i fjøsaren som tidligere.

I leilighetene til Ingeborg Smeland og Ida Stormyr er det høyt under taket i stua, og det er spart en gammel løvehjelke.

Midt i smørøyet

I september kunne de tre damene flytte inn i hver sin leilighet som de leier.

- Vi bor midt i smørøyet, sier Tordis.

- Her er det kort vei til butikken, banken og klesbutikkene. Her er jo alt! sier hun.

De tre damene hadde alle lyst til å bo i sentrum på Vegårshei på sine eldre dager.

- Det har ikke vært så lett å få tak i leiligheter her i sentrum, og det er heller ikke lett å få en trygghetsligning eller omorgelighet her, forteller Tordis Bråten.

Tidligere har eierne av denne låven bygd om det gamle bolighuset ved siden til to leiligheter. Her bor det også to damer i hver sin leilighet, og alle fem møtes ofte og har et trivelig sosialt fellesskap.

Meldte sin interesse

Tordis forteller at hun for et par år siden var på besøk hos en av damene i bolighuset, da det ble snakk om leiligheter i den gamle låven.

- Å, der kunne jeg tenke meg bo! sa Tordis allerede den gangen. Og med både hun og flere andre interessenter til leilighetene etterhvert, kunne huseierne for alvor begynne å planlegge prosjektet.

Det er arkitekt Atle Gostbeek som har tegnet den nye låven, og tømrer Oddvar Langen som har hatt det krevende byggarbeidet.

ØYVIND K. DAMSLI.

Møtes: Tordis bor i fjøsleiligheten i 1. etasje, mens Ida og Ingeborg må opp på låvebrua for å gå inn i sine leiligheter.

5 widows living near each other

Alone 20 years in a big old house. Far from other people

Walking distance to other people,
shops and activities.

Kom til Vegårshei for å lære om utvikling

Norske småkommuner: Befinner seg der Vegårshei var for seks år siden, og ønsker å lære

I 2006 satte Vegårshei som mål å ha 1.950 innbyggere innen 2018. Det målet nådde kommunen allerede i år. Nå vil andre kommuner i Norge lære av Vegårshei.

Onsdag kom en hel buss med representanter fra kommuner i Buskerud, Husbanken og Buskerud fylkeskommune til Vegårshei. Formålet var å trekke lærdom av de grepene Vegårshei har gjort for å snu utviklingen og omdømmet.

«Den levende bygda»

I 2006 var innbyggertallet i Vegårshei omtrent det samme som i 1940, det vil si rundt 1850 personer. Riktignok var situasjonen forbedret siden midten av 70-tallet, da folketallet var helt nede i 1650. Men på midten av 90-tallet stagnerte utviklingen på ny, og folketallet var synkende. Samtidig begynte befolkningen å «forgubbes» og arbeidsplassene forsvant.

Kommunen skjønte den måtte ta noen grep for å snu utviklingen. Så da kommuneplanen 2006 - 2018 skulle utarbeides, ble det etablert et prosjekt kalt «Den levende bygda». Prosjektet hadde fokus på bolig, næring, kultur, markedsføring og tettstedsutvikling. Hovedmålet var 1.950 innbyggere innen 2018. Husbanken, fylkesmannen i Aust-Agder og Aust-Agder fylkeskommune ble engasjert som

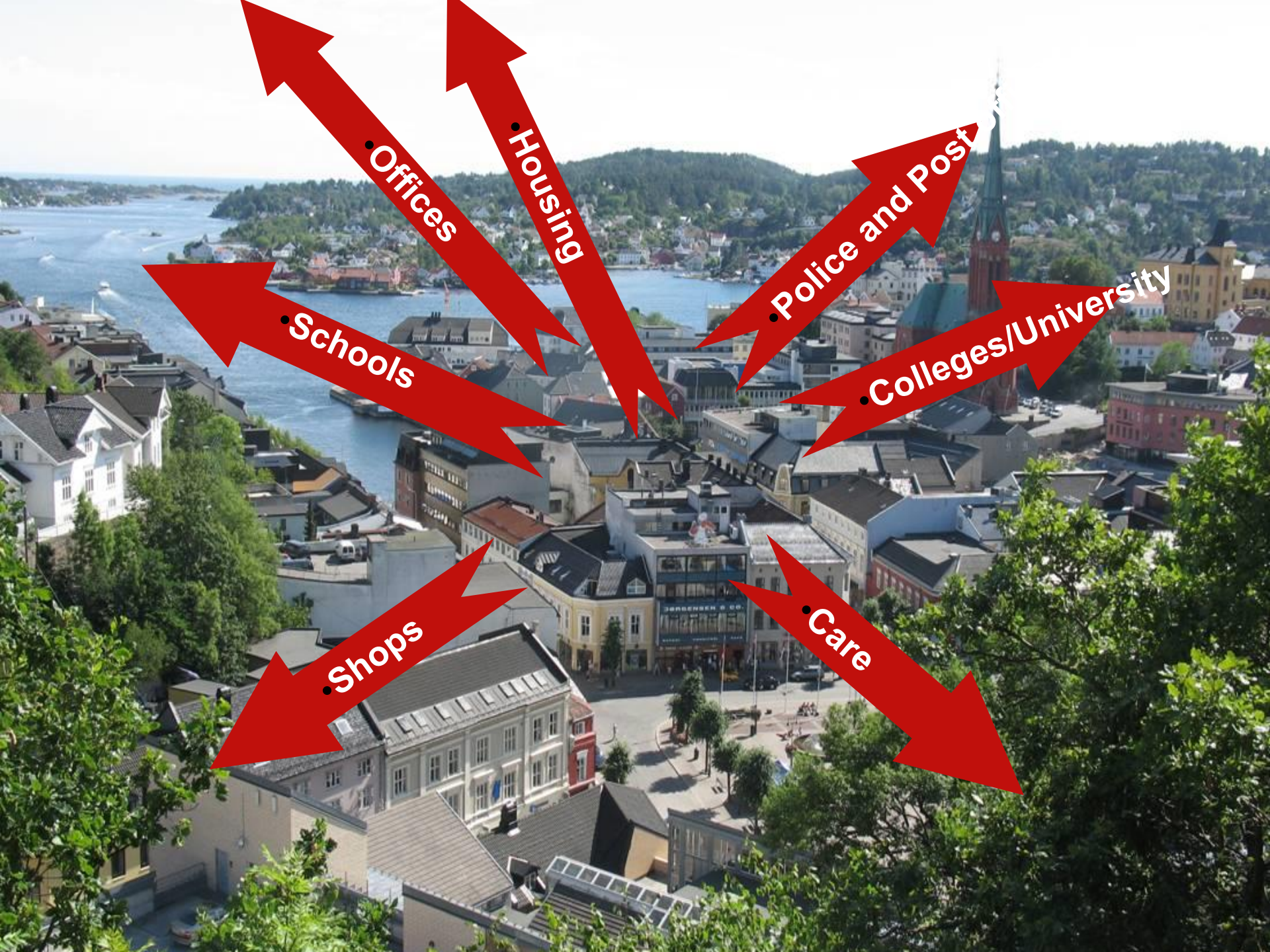
Lærevillige: Delegationen fra Husbanken og Buskerud stortrivdes på Heia. Rådmann Ole Petter Skjævestad, ordfører Kjetil Torp og rådgiver Chantal van der Linden fortalte dem om grepene kommunen har tatt. Deretter fikk de en omvisning i bygda. (Foto: OLAV LOFTESNES)

11.12.2
012

Town Planning "1960 -2017"?

"Spread and Separate"

**Move ALL functions to areas
outside old town centres**

• Offices

• Housing

• Police and Post

• Colleges/University

• Schools

• Shops

• Care

Post-war Town planning in Norway and Europe. Creating "stupid meaningless places"

”250 000 customers within a
quick 2 hour drive!”

“Nowhere”, Anywhere in Norway

”.....let’s meet in the parking area”

This is what we need and want:
Mixed use and people places

- «Mixed use» – but no street life here

joker

TYL SALGS
ApS. Transtangvej
2450 Brøndby
Tel. 44 19 19 00

**HEATH AND ATTRACTIVE TOWN DEVELOPMENT
THROUGH LANDSCAPE ARCHITECTURE**

LOTS (50%) of local authorities in Norway will –
and have - decreased in population the last and next
10 years

Consequences:

- Young people (mainly women) leave.
- “Only the old remain”.
- Companies move
- Shops and schools close.

Planlagt forfall

Nordmenn er blitt feite og late. Michael Fuller-Gee mener planlagt må ta sin del av skylda.

Foto: Karl Mønstad

→ **Grimestad høsten 2001.** Det er tidlig morgen og en regnstorm pisker mot vinduene, mens et auditorium på Høgskolen i Agder slitter et fjerntall ferske landskapsarkitektstudenter som tenne lys. Det er forelesning i LA 00 – innføring i landskapsarkitektur, og førsteamanuensis Michael Fuller-Gee viser bilder fra hele verden. Flåske, torg, gate, parker, hager og boligprosjekter. Vakre og veifølgende mønstre.

I en blåperlede film fra 2002 var Michael Fuller-Gee ansvarlig for første studie i landskapsarkitektur, desentralisert fra Norges landbruks- og skole (nå UMB) i Høgskolen i Agder. Der fikk en hel generasjon av landskapsarkitekter et inspirerende første møte med faget. Men da landskapsarkitektstudenterne etter tredje studieår skulle velge spesialisering, var det bare to tre stykker som

valgte overordnet planlegging. En håndfull valgte forvaltning, mens det store flertallet valgte detaljplanlegging.

– Hvorfor er kunstneriske detaljer og kjegleskulptur så mye gjenere enn bygning på overordnet nivå?

– Det må ha å gjøre med hvordan dette kommuniseres fra utdanningsinstitusjonene, mener Fuller-Gee. Han har siden jobbet ved UMB, vært avdelingsleder for landskap, samfunns- og geodata i Anplan Viak. Så i seks år var han sjefarkitekt i Husbanken, med hovedansvar for by- og stedsutviklingsprosjekter. Nå er han å finne i Arendal kommune som sjefarkitekt og byplanlegger.

STORE FORSKJELLER

Han mener at det har vært for mye snakk om reguleringsbestemmelser, ivarpting og ting som går ut på planlagte vinkler så derigende kjedelig

Detaljering med materialbruk, fancy møtelling og prosjekter som presenteres i glassvisningsmagasin har tydeligvis vært populære, men om du ønsker deg en karriere der du bidrar til de store samfunnsmessige grepene, er det mer å hente ved å arbeide med overordnet planlegging.

– Jeg har selv jobbet mye på detaljstadiet tidligere, men synes ikke at det er interessant nok, sier Fuller-Gee fast.

Han ser at forskjellen mellom god og dårlig planlegging er enorm. Lokaliseringen av boligområder og plasseringen av skoler og barnehager har store ringvirkninger. Det er dårlig overordnet planlegging som har gitt oss dette bilbaserte samfunnet som bidrar til at folk blir tykkere og tykkere. Og også til at det eksisterer mer ensohet enn det gjorde før.

– Det henger en mangel på forståelse for at planlegging og folkehelse egentlig er to sider av

samme sak. Vi må begynne å planlegge for god folkehelse.

Denne innfallsvinkelen har ført til at byplanleggingen nå holder foredrag hver uke, for politikere og rådmenn rundt omkring i andre kommuner. Stadig oftere blir han også spurt om å holde foredrag på helsekonferanser. Sist i Oslo med Jonas Gahr Støre i salen.

INTERKOMMUNALE PLANKONTORER

Fuller-Gee forteller at arkitektkompetanse nå er mangelfull i mange kommuner. Det er vanskelig å rekruttere.

– En årsak er lønnsnivået. Nå går det så bra i det private at kommunene ikke klarer å holde tritt, og vi siter nok med at unge, dyktige arkitekter og landskapsarkitekter ikke opptrår på dette er spennende jobber.

Han tror at interkommunale plankontorer kunne vært en løsning for å lage større fagmiljøer, noe som kunne øke attraktiviteten og trekke folk til kommunale stillinger.

– I Danmark har man slått sammen mange kommuner, og der er situasjonen en helt annen. Plankontorene er godt bemannet med arkitekter, landskapsarkitekter og planleggere, og det har en helt annen status å jobbe i det offentlige. I Norge har fysisk planlegging i små kommuner utviklet seg til å handle mer om saksbehandling og kontroll, og mindre om samfunnsutvikling og dialog med aktører og innbyggere. Ofte er det eiere og jurister i stillinger der det skulle vært arkitektkompetanse.

– Byplanlegging krever et annet fokus enn kommuneplanlegging, sier byplanleggeren og forteller at Arendal ikke har hatt en byplan siden 1958.

– Vi har hatt kommunepaner, men det er noe helt annet enn en byplan som er basert på urbane verdier. Fokusert på legge på fortetting.

INGENIBERHEGEMONI

Det begynner å bli lenge siden det var arkitektstanden som hadde hegemoniet innen planlagt, men resultatene fra den tiden er fortsatt synlige i dag.

Godt steder hageby ble til mens arkitektbyplanlegging i Oslo før 2. verdenskrig var professor i arkitektur. Han ansvarlig for berømte stedsplaner i Bodo, Kristiansund, Molde, Steinkjer og Namsos resulterte i landskapsprosjekter.

På 50-tallet startet arkitektbyplanlegging og i løpet av 60-tallet ble planene mer komplekse. Det ble byplaner, geografer og økonomier. De modellerte samfunnsutviklingen i kommuner og i landet. Det viktigste, dermed ble byplaner

Byttet litt til siden for arkitektens kompetansesfelt. Mange av landets tettsteder og bygdebyer vokste frem nettopp på 60-tallet. De fleste av disse, med noen hederlige unntak, ser ikke ut i månesken, må det være lov å si. Er det den sterke ingeniørpåkynningen som har gjort at estetikk har gått i glemmeboka?

BYPLANLEGGING UTEN BYPLANER

Med oppvekst fra Tanzania og landskapsarkitektutdanning og master i urban design fra University of Manchester har Michael Fuller-Gee gode forutsetninger for å se norsk planleggingsstradisjon utenfra.

– Fortsatt ser norske politikere på estetikk som jellen. Dette gjør at vi får et lavt ambisjonsnivå hva gjelder kvalitet på det som skal bygges. I tillegg har vi et næringsliv som heller ikke verdsetter estetisk kvalitet. Representantene for markeder og store handelsområder argumenterer med at kundene kommer uansett. Og folk har jo ikke høyere krav. Det hersker en oppfatning av at det er slik det skal være. Det er tegn til at nordmenn nå begynner å bli mer bevisst, men det går sakte.

Sentralisering og urbanisering er viktige styrkefaktorer for den samfunnsutviklingen som pågår akkurat nå. Likvel driver en mange steder med arealplanlegging og ikke med byplanlegging.

– Byplanlegging krever et annet fokus enn kommunepanlegging, sier byplanleggeren og forteller at Arendal ikke har hatt en byplan siden 1958.

– Vi har hatt kommunepaner, men det er noe helt annet enn en byplan som er basert på urbane verdier. Fokusert på legge på fortetting.

og kollektivtrafikk. Vi må strøtlegge for gange og sykkel, ikke for privatbilisme.

BUNNLINJE PÅ BUNN

Når det gjelder boligbygging, mener Fuller-Gee at vi er på et historisk lavmål og inne i en skikkelig dårlig sirkel.

– Det virker som politikere er hjemmevasket. De fortelles til å rir at det er sånn det må være.

Det som sist er bygget blir jo forbilde for nye prosjekter, men når det nesten er umulig å finne gode eksempler blant det som er bygget de siste årene, blir jo det neste som bygges også dårlig – eller dårligere. Vi har mistet de gode forbildene.

Sæmndig dannes det presedens for hva som er akseptabel kvalitet. Her må vi ha dyktige fagfolk i kommunedirektoratene som setter foten ned.

Denne utviklingen må snus. Mange boligprosjekter er slik at jeg ikke kan forstå at de prosjekterende har magis ruggard til å snå for så elendig kvalitet.

Sier meg gjerne på det.

Han mener det er grunnene, utviklere og utbyggere som egentlig styrer planleggingen.

Som regel er de forretningsfolk som bare tenker bunnligne og ikke at de har et samfunnsansvar.

Kommunene må bare følge opp deres initiativ, og konsekvensene ser vi rundt oss, Fuller-Gee mener at et tverrfaglig fokus på hvordan fysisk planlegging og folkehelse henger nøye sammen, kan gi de virkelig sterke argumentene for høyere kvalitet på våre bygde omgivelser. Gode møteplasser, bokvalitet, lekarealer og grønnstruktur er angående få folk til å bevege seg, for gode oppvekstsvilkar og livskvalitet – forutsetninger for trivsel og god folkehelse. ■

Etter planen: Folkehelse er en sentral parameter i den kommunale planlegging. Foto: Rikard Sævi

Planned
decay
Arkitektnytt
juni 2013

2 of 3 Norwegians are overweight

Mallaga, Spania

**Average Norwegian 15 year olds children
are less active than 65-85 year olds!**

Norwegians are amongst the **LEAST** physically active people in Europe!

Building more sports halls does NOT solve the problem

Sør Amfi,
Myra, Arendal

Focus on walking and cycling – on a daily basis

«Bakkebyen» bør satse på el-sykkel

Bor
LILLE
skap
opp
Repr
Krf
men
og V
ve d
opp

Med alle bakkene i Arendal by, må vi ty til el-sykler for å få til stor økning i sykkelbruken, mener byplanlegger Mike Fuller-Gee. Nye sykkelveier og flere på sykkel er sentrale mål i den nye, lokale transportplanen.

VIDAR FLØDE

vfl@agderposten.no 977 07 707

I sin nye klimamelding pekte statsminister Jens Stoltenberg på at Ola og Kari må bli et mye mer sykkelende folkeferd for å møte fremtidens klimautfordringer. Og på TV2-nyhetene samme dag ble Kristiansand kommune trukket frem som bevis på at det offentlige kan spare millioner på å investere i sykkelveier og andre stimuleringer for å få opp sykkelbruken.

Tapte mot Grimstad

For et par år siden kastet den selverklærte «miljøbyen» Arendal seg frem på med hele forhølet. Men tapte ettertrykkelig mot Grimstad i kampen om å bli fylkets første velvære-erklærte «sykkelby». Men nå skal det bli andre gir, lovet et kobbel av optimister under byplanseminaret på «Buen» i kulturhuset onsdag. I den månedlige byplanseminaret som arrangeres i anledning arbeid med «Byplan 2023», var denne gang det nylig fremlagte utkastet til lokal transportplan for Arendal i fokus – og i særdeles sykkeldelen av planen. Må ha el-sykkel i byens bakker

– For skal vi nå målene om å få stagget veksten i biltrafikken, så må langt flere reise kollektivt – og sykkel fornyte Kåre Kristensen fra fylkeskommunen.

– Må ha el-sykkel i bakkene

– Men Arendal har en masse bakker, og det er slitsomt å sykle opp alle disse bakkene. Skal Arendal lykkes med å bli en sykkelby og få den store økningen i sykkelbruk vil ønsket og er avhengig av, så er el-sykkel eneste alternativet! fremholdt byplanlegger Mike Fuller-Gee skråsikkert. Han hadde derfor invitert el-sykkelimportør

Geir Johnsen til å ta med seg et stativ el-sykler av samme type som Oslo, Moss og Åsaker kommuner har satt på – og som ble ivrig prøvesyklet av mange bevestrede. – Og faktisk er det også denne typen London-politiet har kjøpt inn en masse av! Kan Fuller-Gee fortelle.

Sykkelplanen

– Målet er en dobling av antall «sykkelreiser» fra 5 til 10 prosent av alle daglige reiser. En nokså «hæret» plan, men i tråd med nasjonal målsetting, sa sykkelkontakt Heidi Liv Tomren til de fremmøtte, for en stor del politikere fra kommuneparlamentet og kommunalt ansatte. Hun viste til kommunedelplanen

SYKKELFORKJEMPERE: Arendals nye klima- og miljørådgiver, Ragnhild Hammer (foran) og kommunens «sykkelkontakt», Heidi Liv Tomren, vil gjerne slå et slag for økt sykkelbruk i Arendal. Og da er slike el-sykler som ble vist frem under byplanseminaret denne uken et veldig godt alternativ i «bakkebyen» Arendal, mener de.

FOTO: ANNE KARIN ANDERSEN

«Det er så slitsomt å sykle i alle disse bakkene i Arendal»

for sykkeltrafikk bystyret vedtok i fjor, og som nå er innlemmet som et sentralt element i den nye transportplanen fylke og kommune snart skal vedta. Planen med 44 sykkelruter vil koste nesten to milliarder kroner å realisere fullt ut.

Tomren jobber med kart- og geodata til daglig, men ble plukket ut til sykkel-

kontakt fordi hun er ivrig sykler og kommer på to hjul til rådhuset så godt som daglig. I rådhuset er det godt tilrettelagt for syklist med innendørs sykkelparkering og dusj for dem som trenger det.

Fjere kommunale avdelinger bør legge bedre til rette, mener sykkelkontakt. – Og det bør også byens bedrifter gjøre, følger Ragnhild Hammer opp. Den nokså nyutvalgte klima- og miljørådgiveren er også veldig opptatt av å få fart på Arendal som sykkelby.

To sykler på turistkontoret

– Så nå skal Arendal kjøpe en haug med el-sykler?

– Nei, i så fall må vi til med større anbudsutlysninger. Så det må eventuelt bli på litt mer sikt. I første omgang kjøper turistkontoret inn to el-sykler, og vi har gjort en avtale om at våre ansatte skal kunne benytte dem av og til. Men det er et stort potensial for kommunens ansatte som skal mellom møter og avdelinger i byen, at de kan bruke el-sykkel i stedet for bil, sier hun. Og sender en rask oppfordring til både sykkelhuset og fylkeshuset om å kaste seg på elsykkelølgen.

– Sånn skal jeg ha! proklamerer bystyrepolitiker Rune Sævre (SV) på vei ut døra iført hjelm og sort el-sykkel.

”Electric bikes are a great way to get people out cycling»

Mike Fuller-Gee
Agderposten
27.4.2012

But are we a happy ?

Foto: Torill Brunsvik

“Loneliness is the biggest health challenge”: Røde Kors, 2011

- It leads to depression, worry and sadness

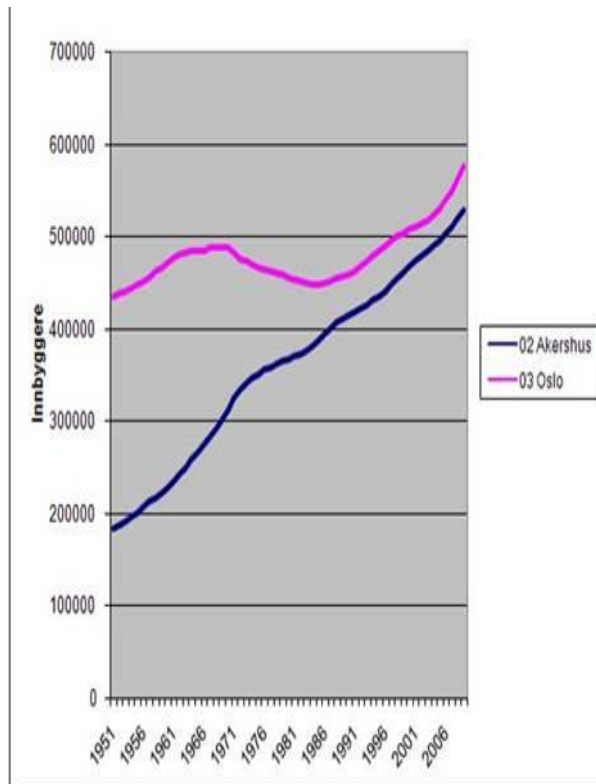
Highest
loneliness
amongst under
25 and over 70
year olds

**40 % of all houses/ homes in Norway
are occupied by ONE person. Alone.**

Cities like Oslo and Stavanger are the growth areas in Norway

Oslo region is the fastest growing region in Europe

Oslo: The fastest growing region in Europe

DNB: 4300 work places – 60 parking places

PAELLA
100 KR

SERVERES MED BRØD OG VASS

PAELLA
100 KR

PAELLA
100 KR

PAELLA
100 KR

PAELLA
100 KR

PAELLA
100 KR

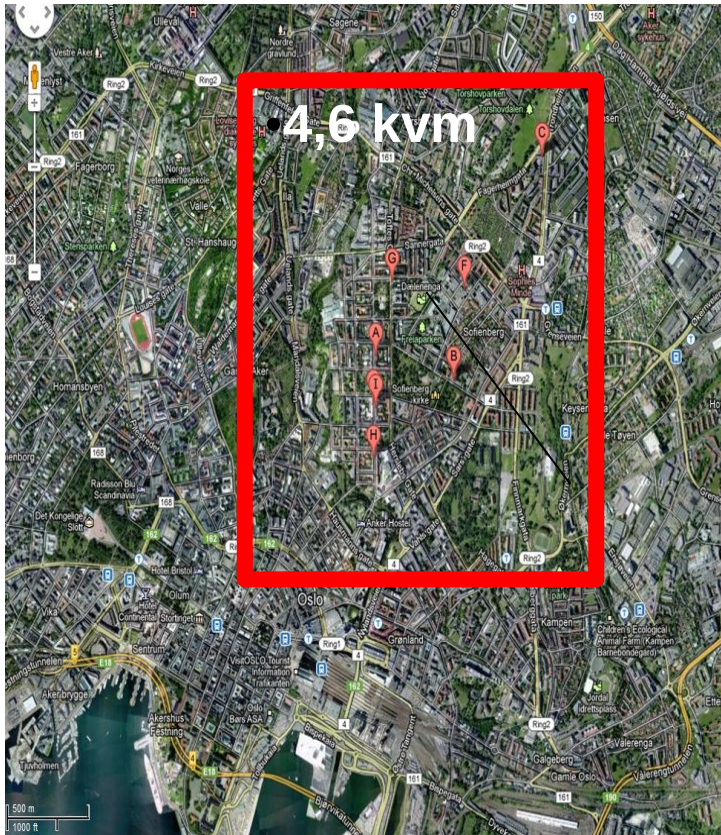
PAELLA
100 KR

"Critical mass" 45 000 people on 4,6 sq km i

•Grünerløkka, Oslo

•Horten

Resilient, vibrant and competetiveTowns?

It's all about people –
and the **concentration of people using**
and enjoying their town or village
centre

MINIMUM DISTANCES TO MAXIMUM PLEASURES

MINIMUM DISTANCES TO MAXIMUM ACTIVITIES

**Focus on walking distances –
not driving distances!**

MINIMUM DISTANCES TO MAXIMUM ACTIVITIES

Buss – bicycle – walking to:

- Housing – home
- Work
- Shops
- Activities - recreation
- Schools – kindegardens
- Hotels
- Hospitals

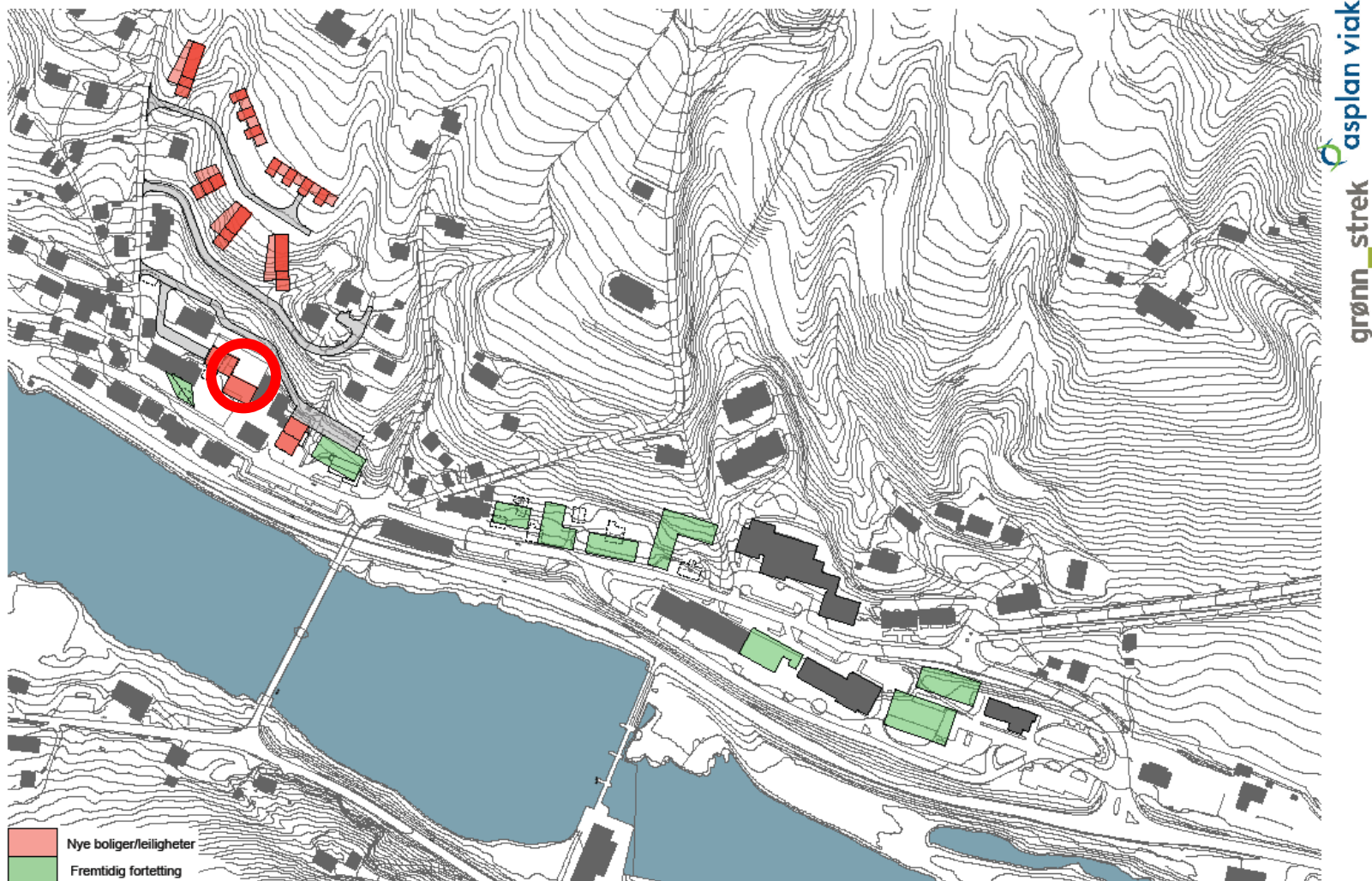

ÅMLI SENTRUM – SYNERGI & AVSTANDER

An aerial photograph of a small town, Åmli sentrum, situated along a river. The town features a mix of residential houses and commercial buildings, including a church with a white steeple. A red oval is drawn around a central area of the town, indicating a specific focus zone. The surrounding landscape is lush with green trees and grass.

Fokus på disse 500 m

66 nye boliger i Åmli sentrum

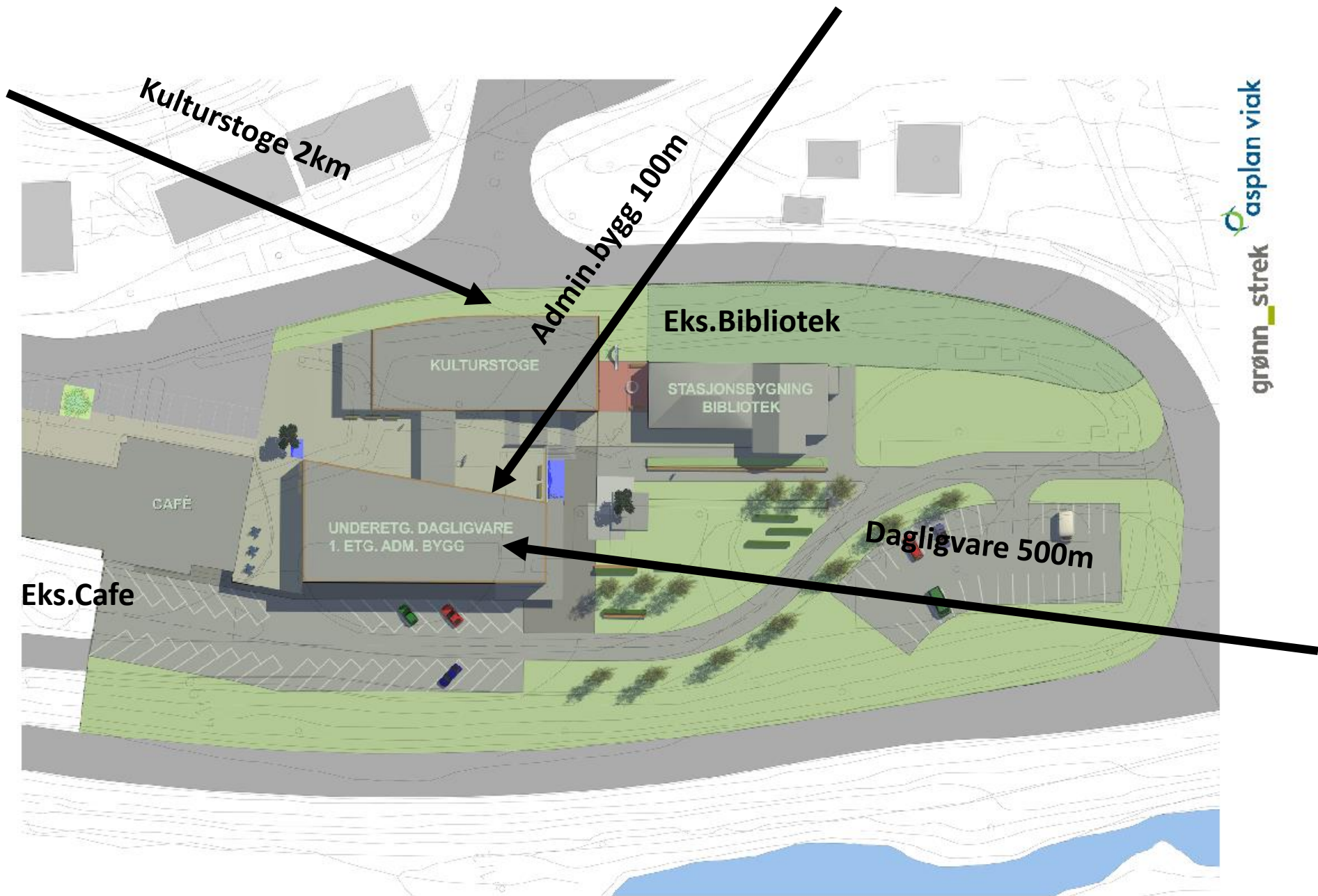
Åmli leiligheter mars 2012

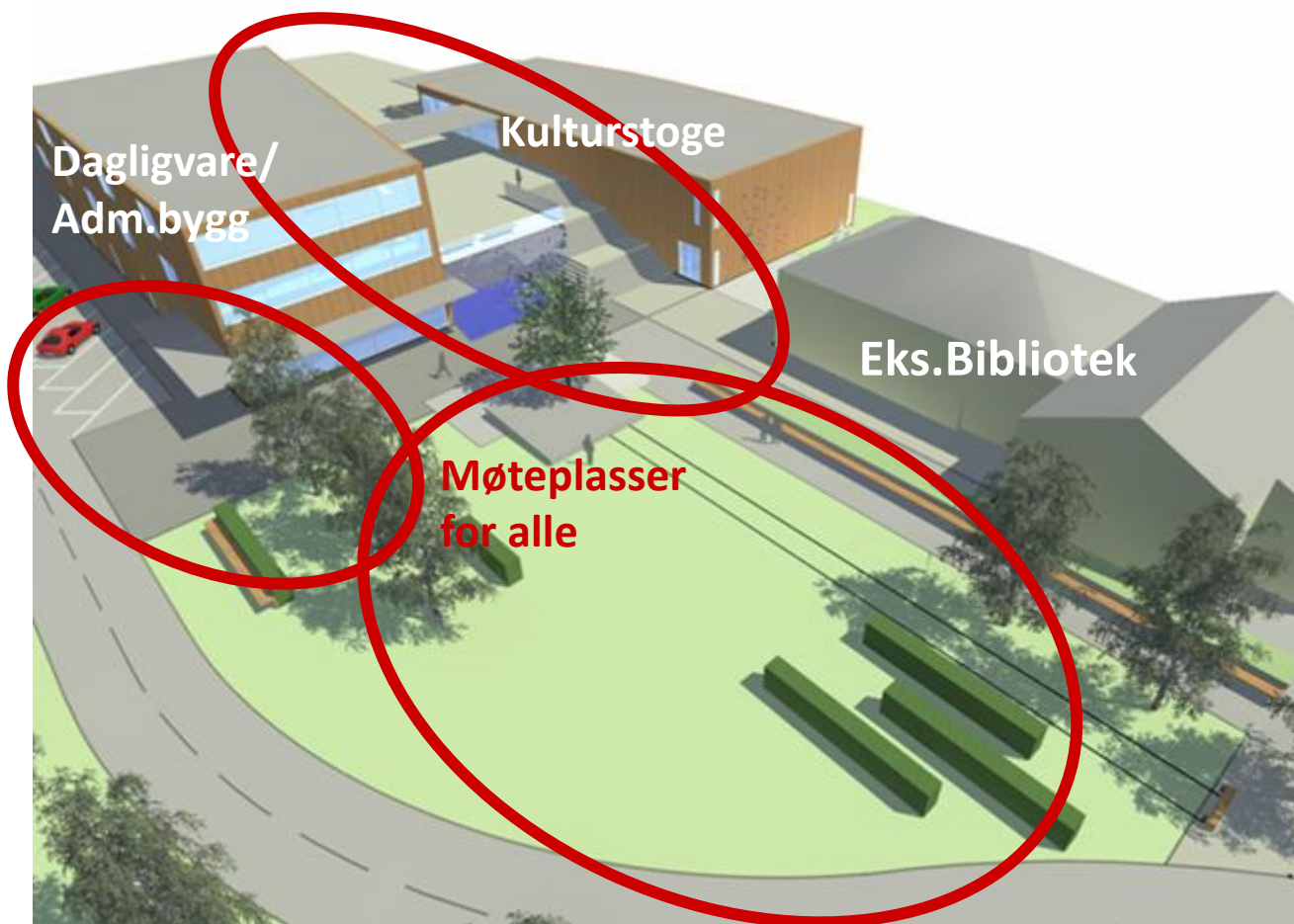

Forbilde fortetting & synergi:

”Vil skape et moderne, attraktivt og trivelig servicesenter med vekstkraft og godt bomiljø”

Folkemøter og reell brukermedvirkning

Det omfattende snu-prosjektet har skapt mye debatt lokalt

Ungdomsråd involvert i utforming av sentrum”.

**Kongen åpnet Åmli Admin.
og Kulturhus med
dagligvarebutikk 2012**

“Iveland is almost a place”

- Population 1 320

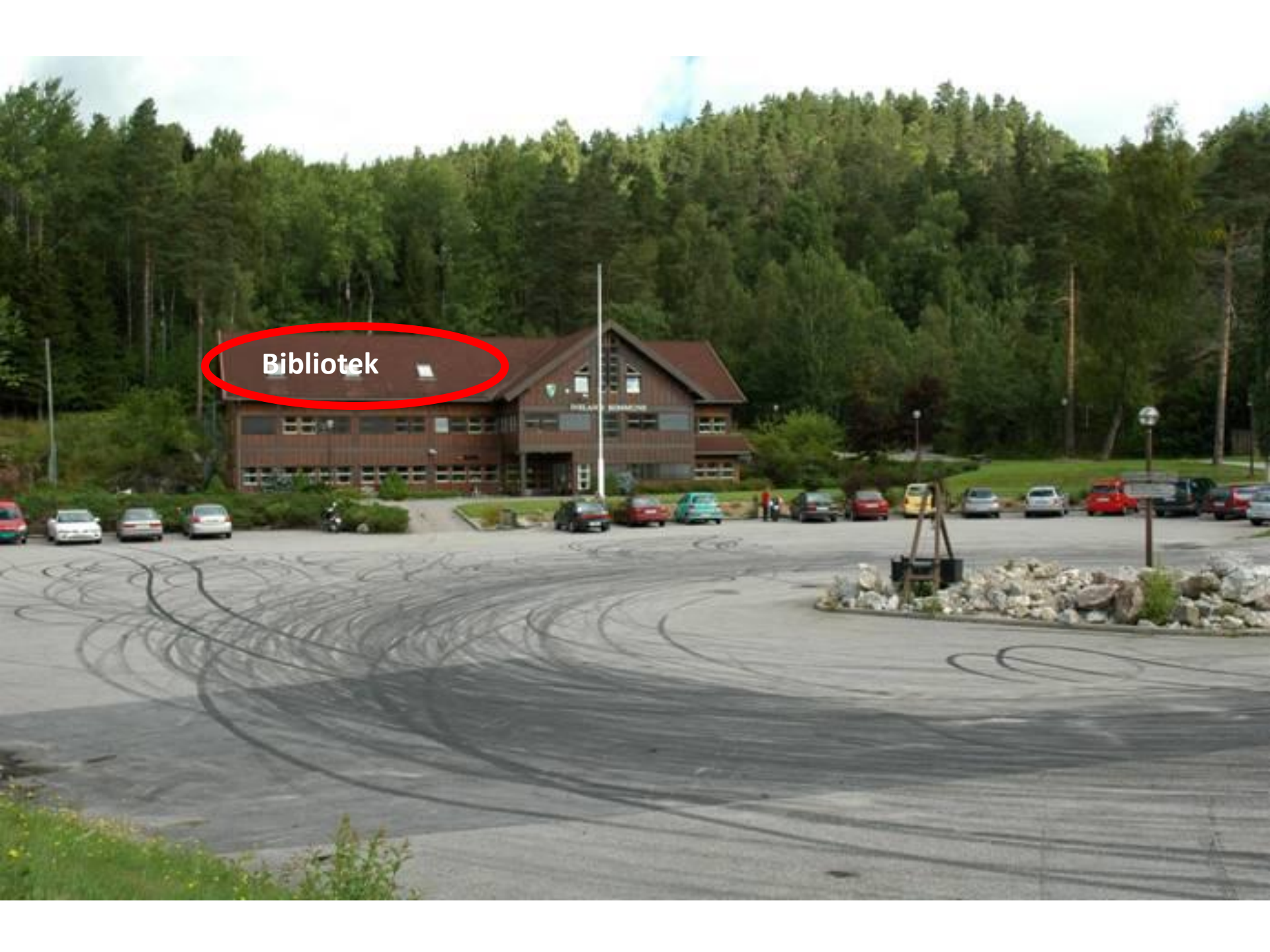

More new houses along existing roads and in the center of the “village”

Bibliotek

Iveland vil ha landsby

Iveland kommune har søkt om bolyst-midler for å bygge landsby i tettstedet Birketveit.

ANNA KRÆSTAD

anna@agderposten.no 97 06 47 44

– Skal Iveland kommune fortsette å vokse må vi kunne tilby leiligheter i sentrum. Nå må de som vil ha leilighet enten flytte til Birkeland eller til Vennesla, sier næringssjef i Iveland, Egil Mølland.

I samarbeid med Agder Wood har Iveland planlagt landsbyprosjektet «Åkle» med 26 leiligheter, næring og kulturbygg i kommunens administrasjonssenter Birketveit. Det er søkt bolystmidler fra Kommunal- og regionaldepartementet. Ifølge Mølland har Ivelands søknad topprioritet av søknadene fra Aust-Agder fylkeskommune.

«Vi starter grunnarbeidene til høsten»

– Uansett om vi får midler eller ikke, starter vi nå arbeidet.

NYTT SENTRUM: Næringssjef Egil Mølland med modellen av framtidslandsbyen «Åkle» som skal bygges i kommunensenteret Birketveit.

FOTO: STEIN HARRILD ØICARØ

"Åkle", Iveland sentrum

Ola Roald arkitekter MNAL

ARENDALE KOMMUNE

"Åkle", Iveland sentrum

Næringsbygg og bibliotek:

Parkeringskjeller I Iveland!

Nytt bibliotek på Iveland

Av: Radio Loland

Publisert: 18.11.14

Biblioteket på Iveland flytter til nytt næringsbygg på Åkle og dette markeres med fire ulike arrangement mandag 24. november.

Det nye biblioteket vil i stor grad være ubetjent. Det settes opp en selvbetjeningsautomat som er enkel i bruk. En forutsetning for bruk er et nasjonalt lånekort, som benyttes ved inn- og utlevering, skriver Iveland kommune på sin nettside.

Du kan lese saken her:

www.iveland.kommune.no/nytt-bibliotek-paa-akle.5621182-294426.html

Betjent bibliotek:

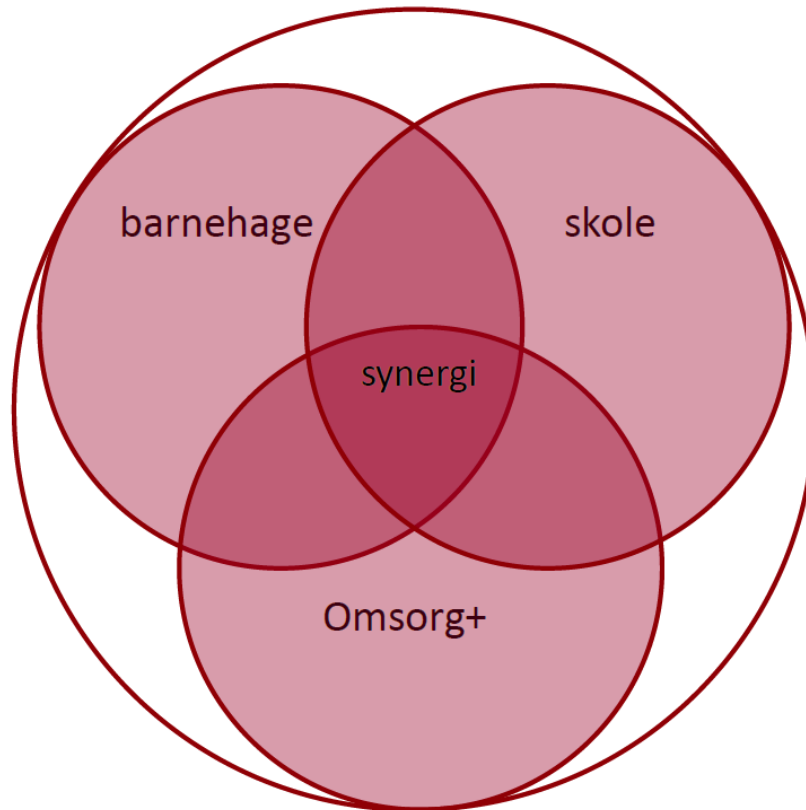
Det vil være bibliotekansatte tilstede tirsdager kl. 12.00-18.00
samt torsdager kl. 09.00-13.00.

For øvrig er tilgjengeligheten til det nye biblioteket ***identisk med butikkens åpningstider.***

SYNERGY BETWEEN BUILDINGS – IDEALLY ”UNDER THE SAME ROOF”

.....da må vi tenke nytt

- Den viktigste offentlige møteplass er biblioteket

Kulturtorvets Kafé

Kopp kaffe	20,-
Kakan	25,-
med kaka	30,-
Juice	15,-
Cappuccino, Caffé Latte, Caffé Mocha	35,-/40,-
Espresso/Americano	25,-
Chai latte	35,-
Nannete	25,-

Brøt	25,-
gode kaker	25,-
eplemuffins	25,-
varmt sin gulst muffins	25,-
Rachel sin brownies	30,-
ager knekkebrød	25,-
ost/pålegg	5,-

LINDSNES KOMMUNE

Abacus
Cooperativa

mana.cat
manadelibreencatala

EUR

EUR

EUR

Asker main square....

Asker main square – sommeren 2012 and 2013

Asker main square 2015

LOTS of local authorities in Norway will – and have - decreased in population the last and next 10 years

Consequences:

- Young people (mainly women) leave.
- “Only the old remain”.
- Companies move
- Shops and schools close.

Statens pris for bærekraftig by- og stedsutvikling skal belønne planlegging og gjennomføring med høy kvalitet som fremmer bærekraftig by- og stedsutvikling.

Arendal Town Plan 2023

Goal for the Town Plan

- A LOT more people living, working and playing in the centre – and the centres of our local communities (“Villages”)
- A LOT more people visiting these centres to shop, work and recreate there.
- Creating “Critical Mass” through synergy and quality of shops, services and entertainment.

**Arendal kommune 2023:
Growth from 42 000 to 48 000**

2 000 new homes

**1 km radius
From Town hall**

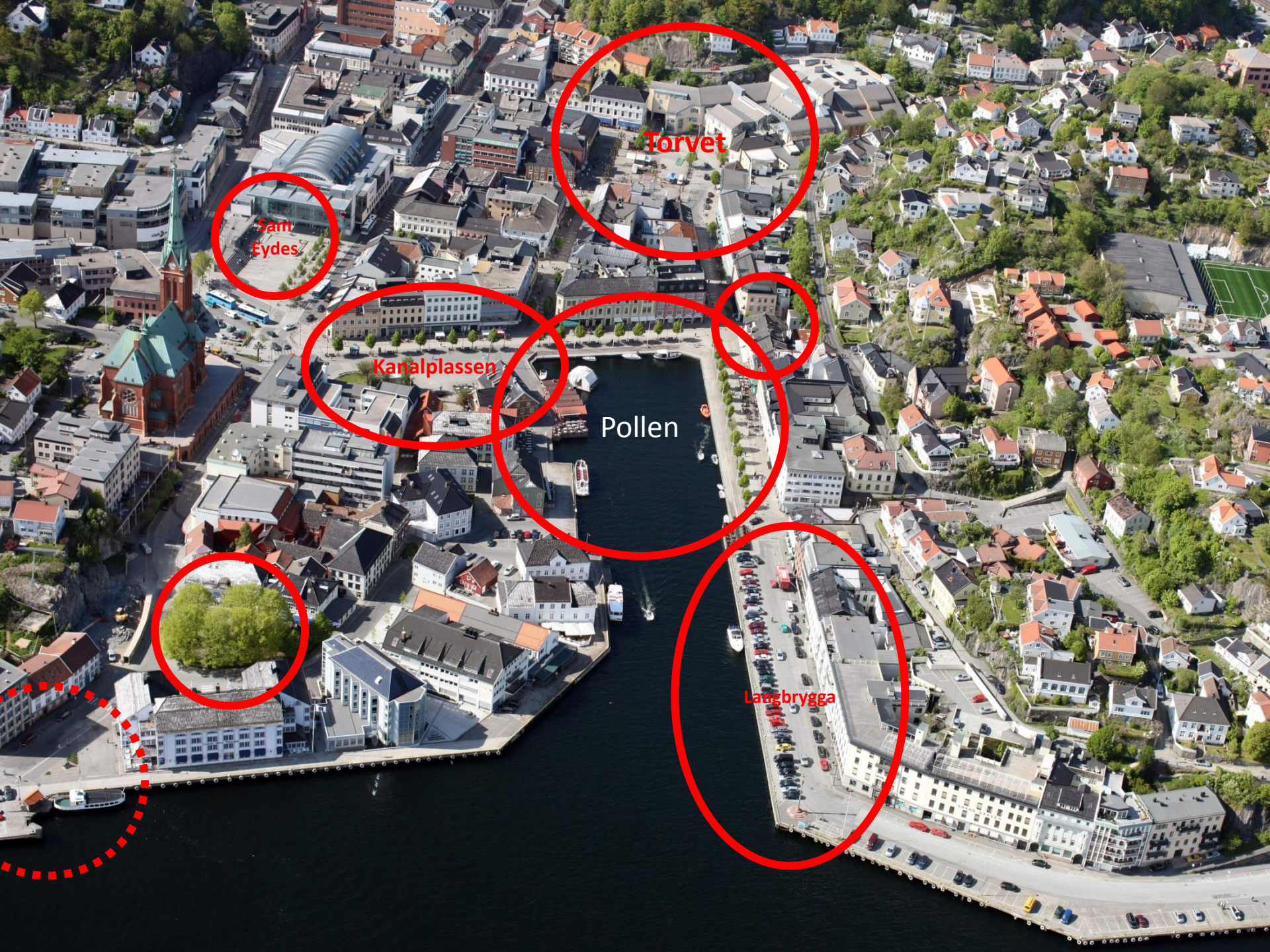
Pollen, Arendal 1994

Pollen, Arendal 1996/ 2013

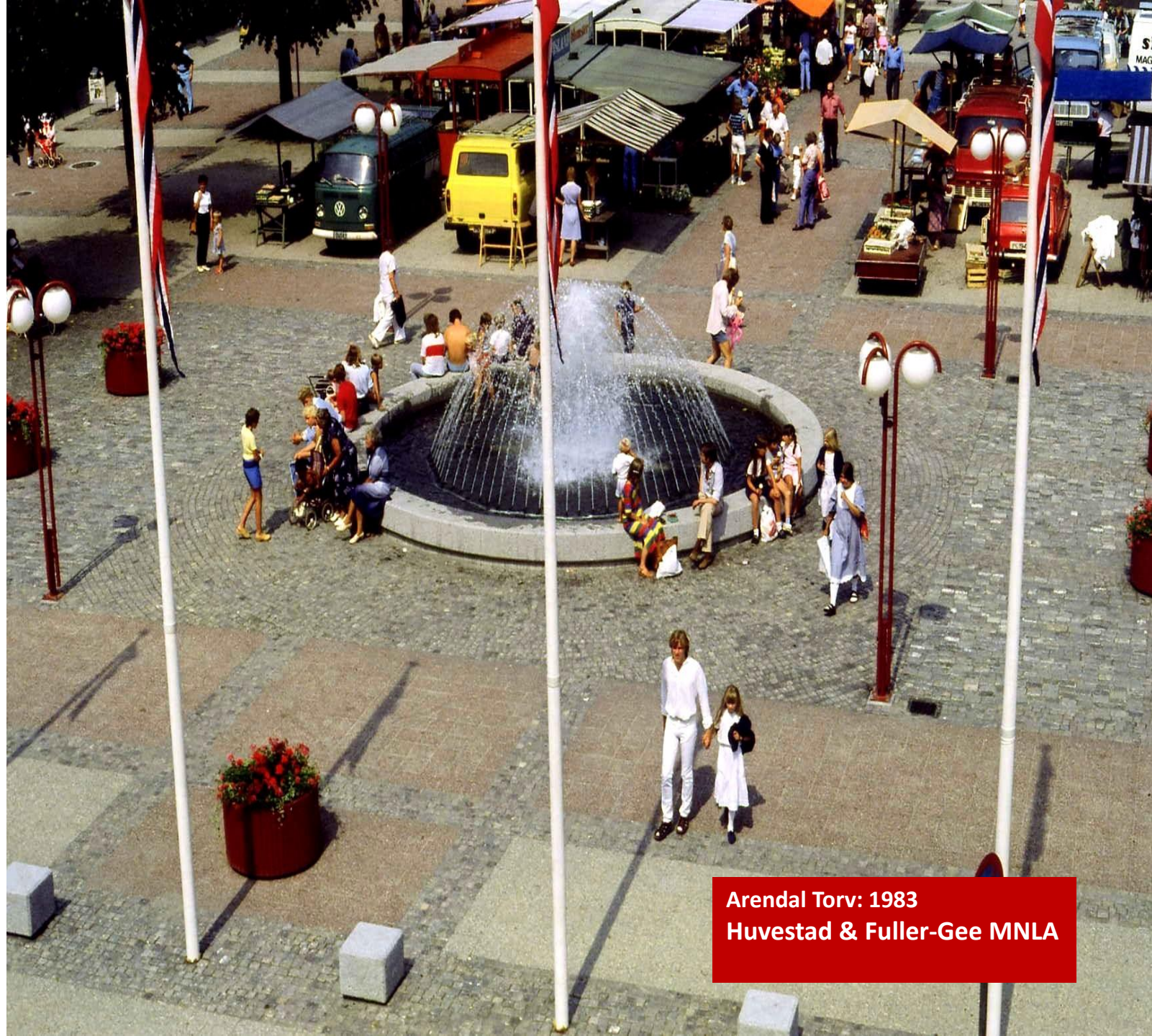
Sam
Eydes

Torvet

Kanalplassen

Pollen

Langbrygga

Arendal Torv: 1983
Huvestad & Fuller-Gee MNLA

2014: Torvet er lite brukt i hverdagene...

“M” for melkerampe og møteplass

MØTEPLASSER: De 14 andreårselevene på Design og håndverk ved Sam Eyde videregående skole i Arendal har laget forslag til møteplasser på Torvet i Arendal. Kommunen skal velge, og elevene ved byggfag-linja (1.-års) skal etter planen bygge dem.

FOTO: SIDSEL HUVESTAD

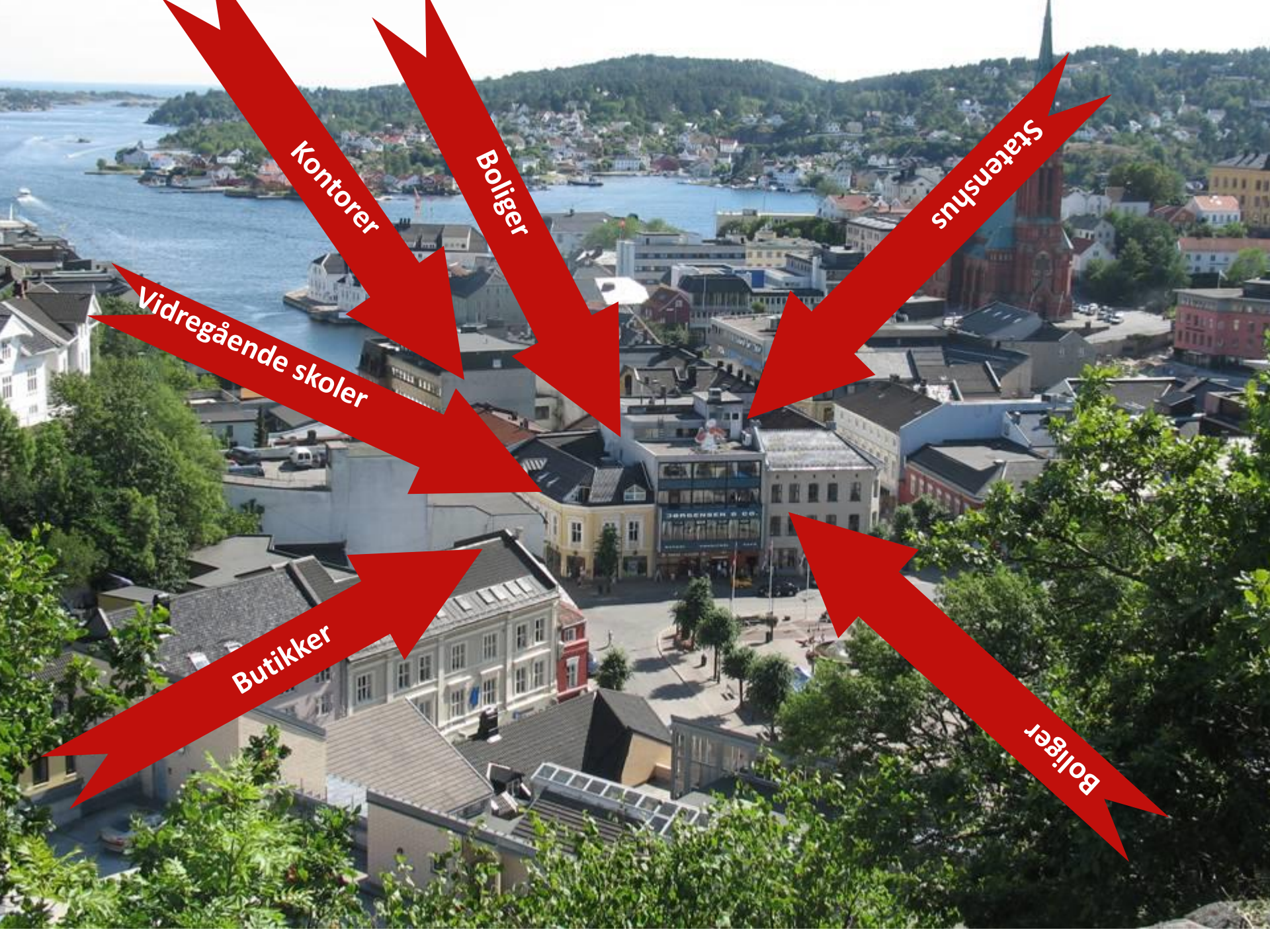

Kontorer

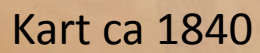
Boliger

Statenshus

Vidregående skoler

Butikker

Boliger

Ca 1814/15: Politikammeret i forgrunnen.
Torgvirksomhet

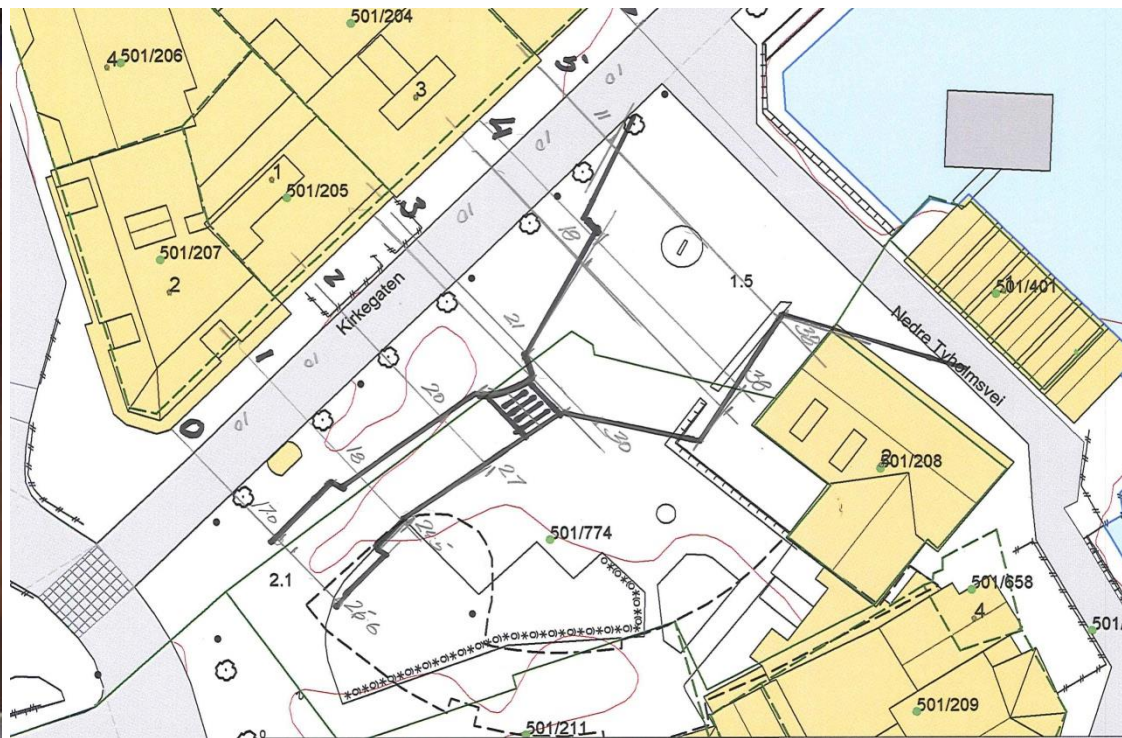
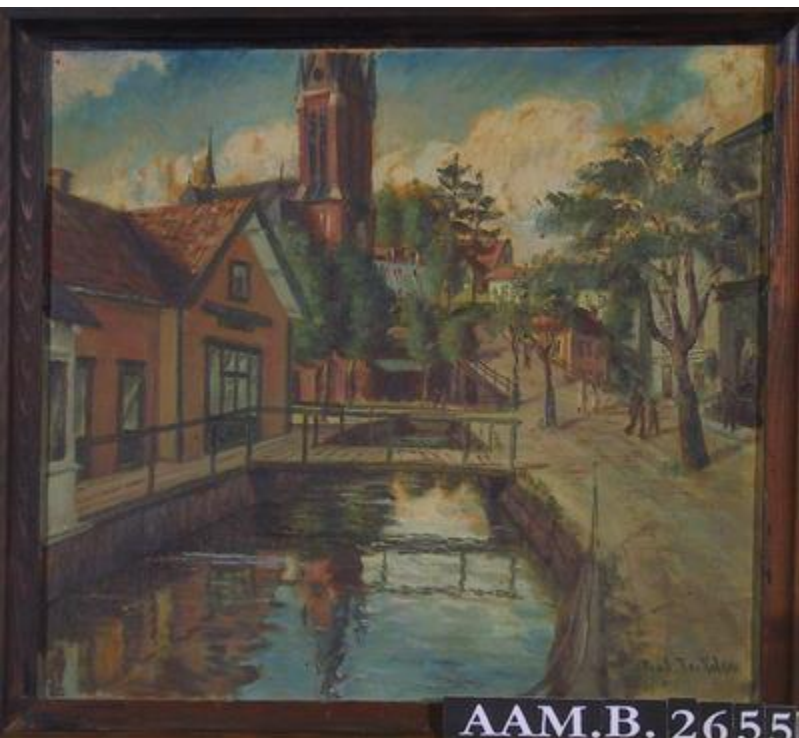

**Ut fra historiske referanser og en vurdering av egnethet vil rådmannen anbefale at:
Kanalplassen blir omformet til en rekreasjons/parkplass med grønne plener i større grad enn i dag.**

Arendal Bystyre 21.06.2012

Her graves Arendals kanal fra 1700-tallet frem

Kanalveggen var sist framme i dagen i 1933.

Det har vært sett på om kanalens murer kan være formgiver til både grønne plener og eventuelt kombinert med en grunn kanal.

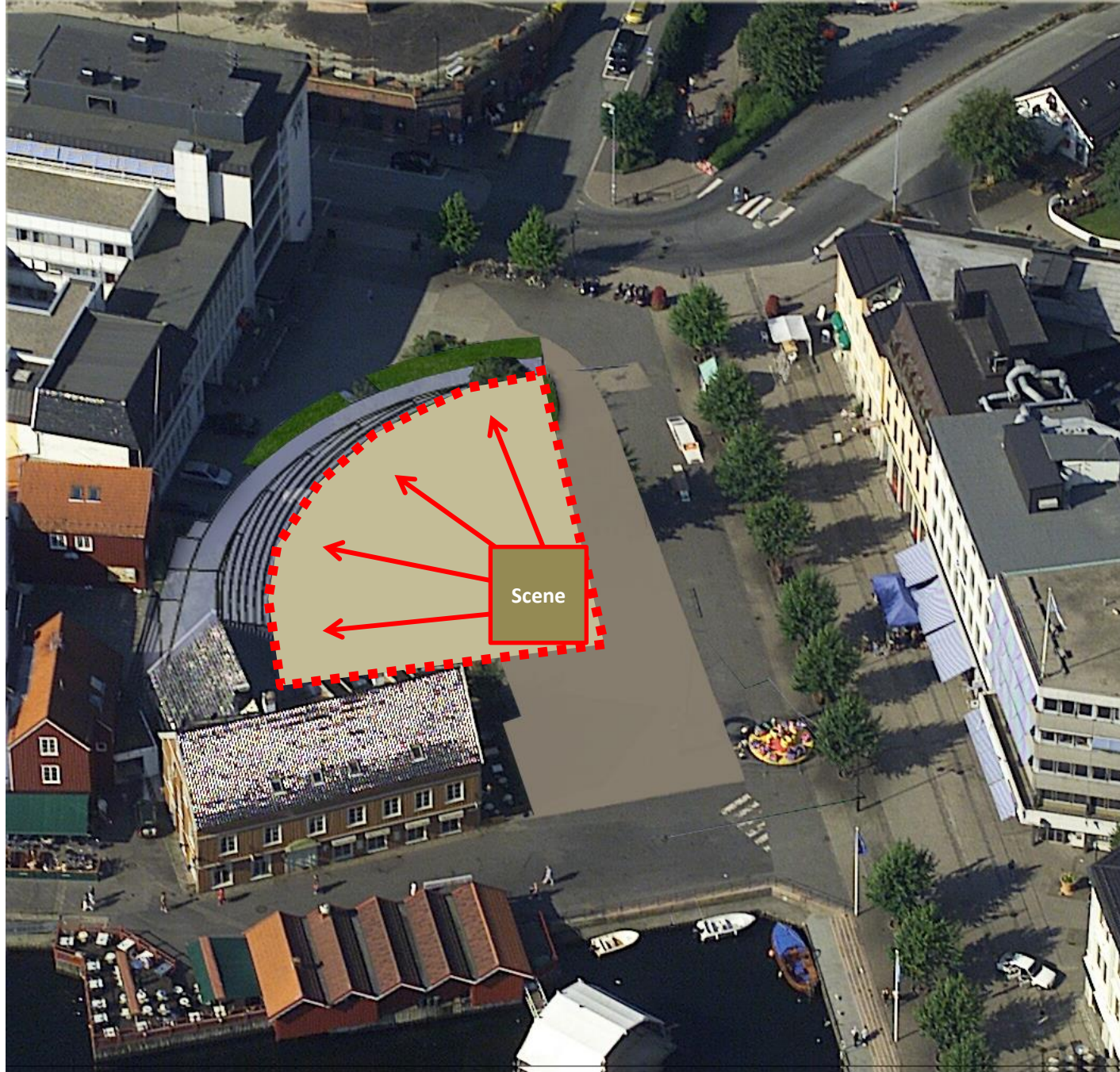
Dagens situasjon

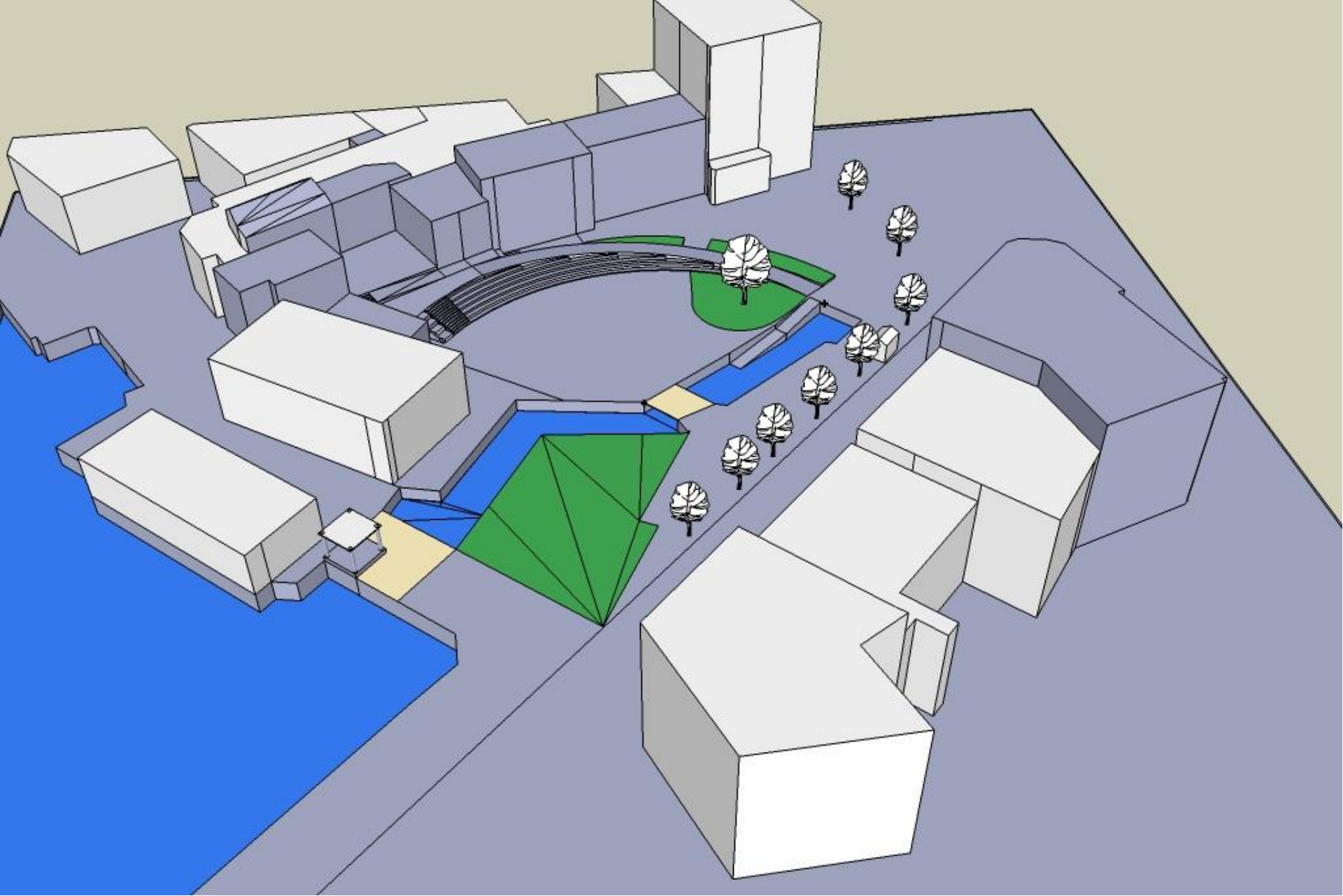
Scene med retning mot amfi...

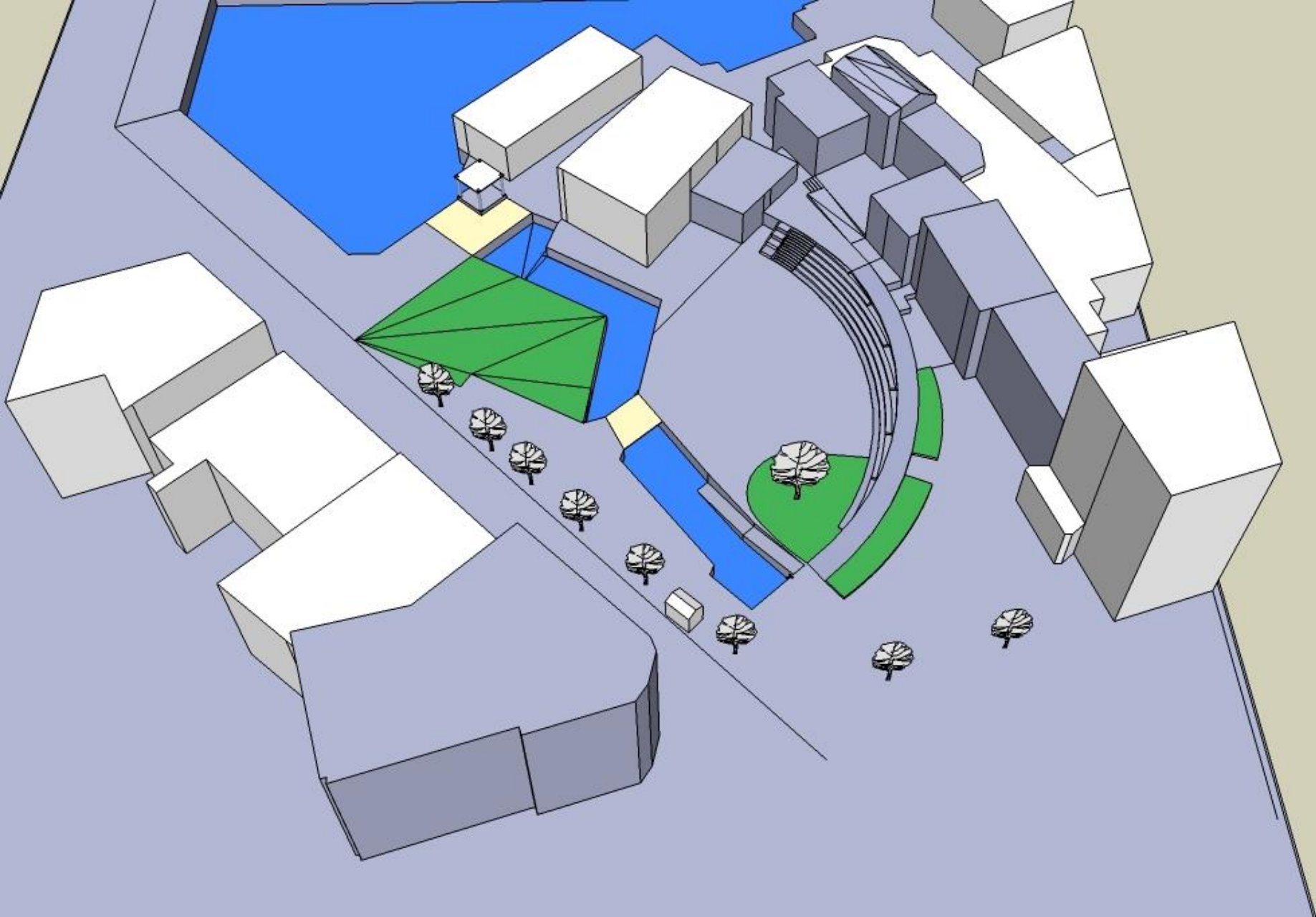

Dagens
situasjon
Scene
med
retning
mot
amfi

Alt 2

Alt 3

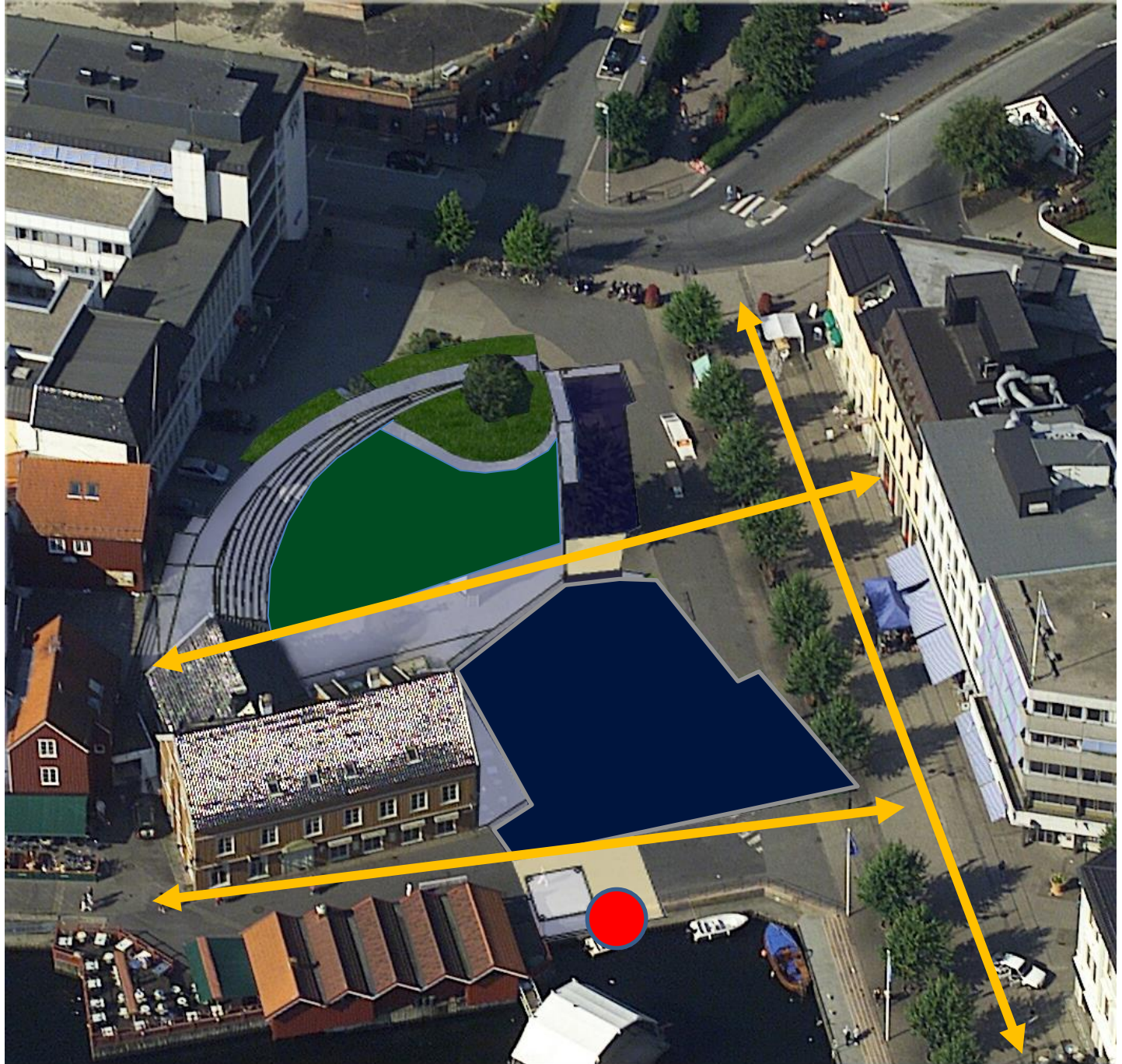
Alt 4

• Offices

• Housing

• Public offices and service

• Schools

• Shops

• Kindergardens

MINIMUM DISTANCES TO MAXIMUM ACTIVITIES

- Buss – bicycle – walking to:
- Housing – home
- Work
- Shops
- Activities - recreation
- Schools – kindegardens
- Hotels
- Hospitals

**The town centre
must be more
concentrated,
more childfriendly
and full of people**

- Mayor Einar Halvorsen
- Arendal 2023.

**PLACES MUST WISH TO RENEW THEMSELVES –
AND KEEP THEIR HISTORICAL IDENTITY.**

the *Mediterranean magic* of the

RIEBEEK VALLEY

Riebeek Kasteel

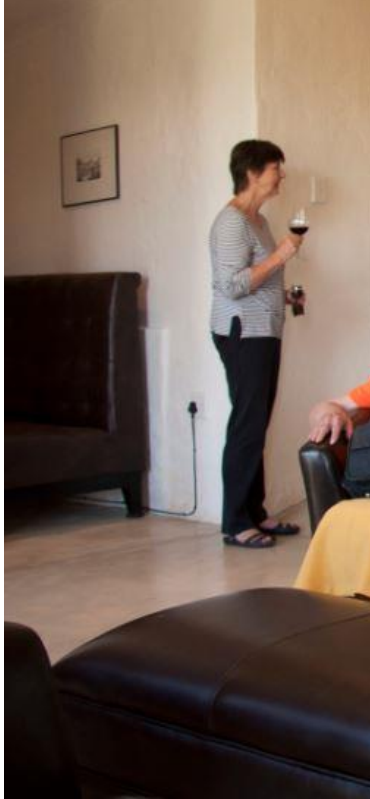
Three existing buildings from 1881

13.08.2005 14:04

13.08.2005 14:02

13.08.2005 14:00

02.08.2005 15:20

4

22.04.2005 09:12

“Villages & People”

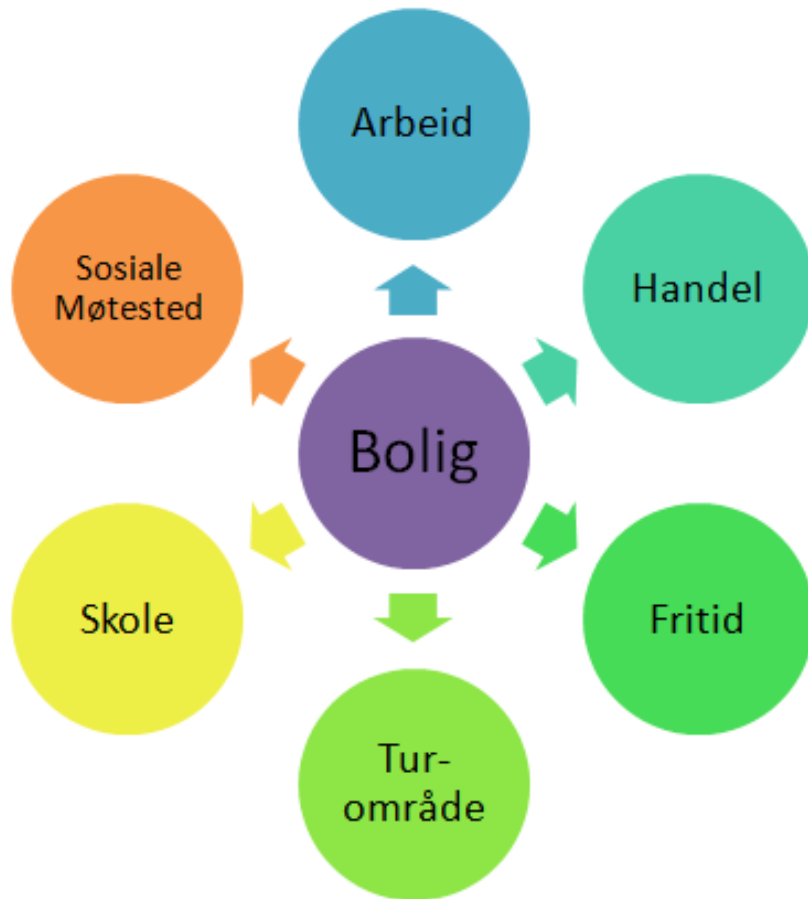
SUMMERY:
It is all about...
Villages & People

.... With focus on
young people...

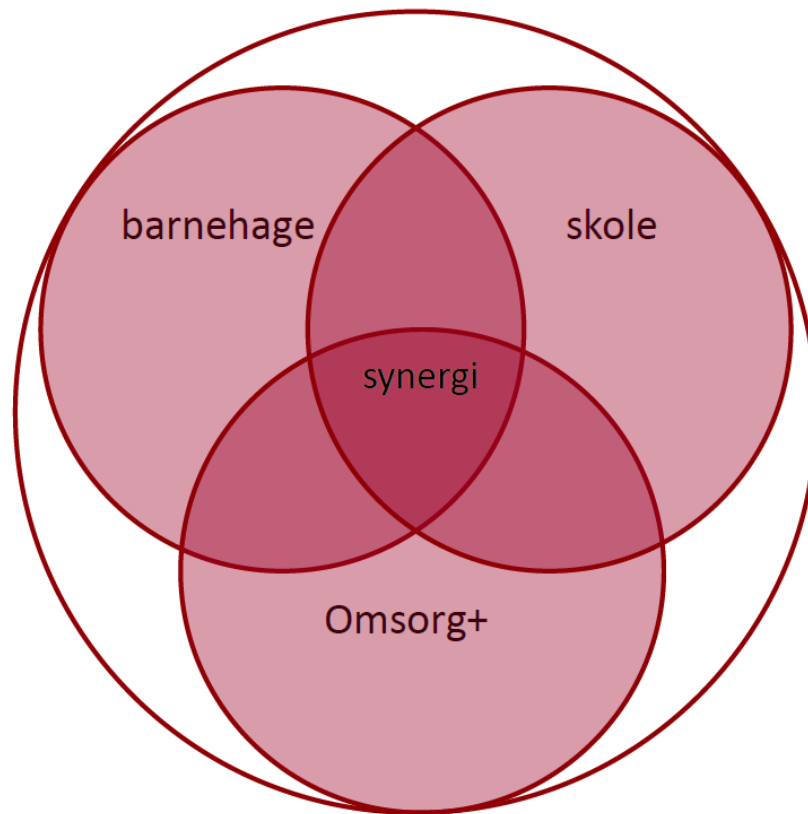
Barcelona

Walking
between daily
functions.
NOT
Driving cars!

SYNERGY BETWEEN BUILDINGS – SCHOOL, SWIMMING POOL, LIBRARY AND HOUSING IDEALLY ”UNDER THE SAME ROOF”

.....da må vi tenke nytt

Thank you
for your
attention
and
Good luck